

Isonkyrön Joulu
1997

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta 1998*

**Tervajoen
Kiviveistämö Oy**

puh. 06-478 5248
fax 06-478 5848

**Isonkyrön
seurakunta**

*toivottaa Pohjankyrön
kansalle joulurauhaa
ja onnea vuodelle 1998*

*Hyvää Joulua
ja
Rauhaisaa Vuotta 1998*

toivottaa
Isonkyrön kunta

SISÄLLYSLUETTELO

Joulu on suuri juhla	Marja Nikula.....4
Puheenjohtajan palsta	Pirkko Viljanmaa.....5
Mitäs me teemme?	Mika Erkkilä.....6
Jouluruno	Nimimerkki TT.....7
Vapausota vai kansalaissota	K.J.Mielty.....8 - 10
Joulurunoja	Salme Muilu.....10
Kaikenlaasia lupauksia	Taina Saukko.....11
Kyrönmaan opisto 30 vuotta	Erkki Minkkinen...12 - 13
Isokyröläiset sotapoluilla.....	Risto Knaapi.....14 - 16
Kiärrätyksestä	Leo Kyntäjä.....17
Vuoden yrittäjä	Pirkko Viljanmaa.....18
Joulurunoja	Terttu Marjamäki.....19
Isonvihan aikana.....	Hannu Lehtiö.....20 - 21
Napuen patsasalue.....	Pekka Laitala.....22 - 23
Neljä runoa	Heikki Ryhänen.....23
Yrittäjyyden kunniakirjat	Pirkko Viljanmaa....24 - 25
Kuntotalkoot	Raija Moilanen.....26 - 27
Tuuralan palveluprojekti.....	Anssi Kujala.....28 - 30
Joulun runoja	Paula Nivukoski.....30
Minä ja joulukuusi	Yrittäjien hallitus.....31
Se on sellainen seutu.....	Pirkko Viljanmaa...32 - 33
Tapahtui Isossakyrössä	Kuvia.....34 - 37

Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta

.....

.....

JOULU ON SUURI JUHLA

Joulu on vuoden suurin juhla, ainakin monien ihmisten mielestä. Joulu on ilon ja valon juhla, joka katkaisee pitkän ja pimeän kaamosajan. Mutta joulu on muutakin kuin valon juhla. Mikä on joulun varsinainen merkitys? Minkä vuoksi me vietämme joulua? Meidän kannattaa pohtia joulun merkitystä, jotta joulu ei muodostuisi sellaiseksi tavanomaiseksi perinnejuhlaksi, joka ei kosketa meidän sisintämme.

Meidän joulunviettoomme kuuluu niin monia erilaisia tapoja ja perinteitä, että joskus saataa käydä niin, että joulun lapsi Jeesus unohtuu. Joulun ulkonaiset tavat kuvastavat sitä jouluiloa, jota me tunnemme. Joulun onni ei kuitenkaan löydy meidän jouluvalmisteluistamme eikä joululahjojen määrästä, vaan se löytyy joulun lapsesta.

Yksi hyvin vanha ja kaunis joulun perinne on joulukirkossa käyminen. Tuossa jouluaamun aikaisessa jumalanpalveluksessa on aina oma erityinen tunnelmansa. Siellä kaikuvat ilon ja kiitoksen sävelet. Myös muunlaiset joulun tilaisuudet ovat yleistyneet. Jouluaaton hartaudet ovat saavuttaneet aika suuren suosion. Jouluna me haluamme hiljentyä joulun sanoman äärellä, kuulla jouluevankeliumin ja iloita Vapahtajan syntymästä. Jouluevankeliumi ei ole vanhentunut vuosien saatossa, vaan se on joka joulu yhtä tuore ja koskettava.

Joulu on Jeesuksen syntymäjuhla. Jeesus-lapsi syntyi köyhään seimeen, eläinten talliin. Jumala tuli ihmiseksi pienen Jeesus-lapsen muodossa. Vain ihmiseksi tullut Jumala, Jeesus Kristus voi sovittaa meidän syntimme. Siinä on joulun syvin sanoma tänäkin vuonna. Jeesus tuli pelastamaan meidät synnin ja kuoleman vallasta. Jumala avasi meille tien pelastukseen. Joulun ilosanoma on se, että meille on syntynyt Vapahtaja. Hän tuo valon maailman pimeyteen. Usko häneen voi muuttaa meidän elämämme.

Todellisen joulun vastaanottamiseen ei tarvita mitään erityisiä jouluvalmisteluita, eikä perinteisiä joulun vieton puitteita, vaan se tulee muutenkin. Joulun vastaanottamiseen tarvitaan ainoastaan vastaanottavainen sydän. Silloin kun Jeesus-lapsi saa täyttää meidän sydämemme ja mielemme, joulumme ei jää tyhjäksi, vaan meillä on todellinen joulu.

Hyvää ja rauhallista joulua toivottaa Marja Nikula

Suomella on tänä vuonna 80 juhlavuosi. Monenlaista muutosta ja myllerrystä on sisällynyt näihin vuosiin. Sodan jälkeen oli jälleenrakentamisen aika, sitten oli hyvinvoinnin jakso ja viimeksi sukkellettiin laman pohjalle. Leipä ei aivan mennyt kortille mutta lama jätti jälkeensä työttömyyttä ja epävarmuutta, joista ei olla vielä toivuttu. Uusia työpaikkoja syntyy nihkeästi, etenkin maaseudulle.

Tänäpäivänä on huomattavissa selvä maaltapako, ihmiset muuttavat entistä hanakammin kaupunkeihin, etenkin pääkaupunkiseudulle. Nopea muuttoliike on vakava asia yhteiskunnan kehityksen kannalta. Tyhjeneville seuduille aikoinaan rakennetut palvelut jäävät käyttämättä. "Osta oma pankki, uimahalli tai sairaala" ei olekaan enää pelkkä vitsi.

Mitä sitten tulisi tehdä? Vain valittaenko todeta tilanne ja antaa virran viedä? Katseet suunnataan entiseen ja apua haetaan valtiolta! Nyt tarvitaan uusia näkemyksiä. Uuteen ajatteluun eväksi voi ottaa lauseen "Menneisyyden vanhat menestyskaavat estävät meitä olemasta tehokkaita tulevaisuudessa."

Kunnan ja kuntalaisten tulee itse auttaa itseään. Täytyy löytää ne voimavarat, jotka maaseudun pienestä kunnasta löytyy. Jos näitä etuja ei pystytä löytämään -voidaan heittää hyvästit koko pitäjälle. Ensin loppuu pikkukylät, sitten ukkoutuu keskusta. Kun viimeinen mummu vilkuttaa takavalloilla lähtiessään -on myöhäistä kysellä mitään.

Yhteistyö on voimaa. Vain kaikkien yhteinen ponnistelu samaan suuntaan tuo tulosta. Kannustakaa niitä, jotka jotain yrittävät tämän kunnan eteen tehdä. Osallistukaa, niin talkootyöhön kuin erilaisiin tapahtumiin. Käyttäkää oman pitäjän palveluita. Vähemmän kritiikkiä ja enemmän suvaitsevaisuutta ja toimintaa. Näin syntyy elämää ja liikettä kyläraitille.

Isokyrö on sopivan ajomatkan päässä kaupungeista. Tontteja löytyy uudisasukkaille ja vuokra-huoneistoja on rakennettu viime vuosina lisää. Monille tulevan asuin ympäristön viihtyisyys on tärkeä. Nuoret perheet muuttavat mielellään ns. nukkumalähiöihin, pois kaupunkien saasteista ja hälinästä. Siksi ympäristön esteettisyyteen tulisi kiinnittää huomiota. Orvokki-istutukset eivät ole pelkkää rahantuhlausta, vaan tarkoitettu luomaan hyvää tunnelmaa koko pitäjään. Kylien autiotuvat voivat olla kaupunkilaisille puutarhoineen ihana paikka asua kesäisin - miksi ei siis vuokrattaisi tai myytäisi tupia kesämökeiksi. Kesäasukkaat tuovat myös elämää kyläkuvaan.

Samoin plussana pitäisin sitä, että pienellä paikkakunnalla pystyy paremmin vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Voi vaikka rimpauttaa naapurin isännälle, joka istuu valtuustossa ja tuoda julki oman mielipiteensä. Se vaatii tosin sitä omaa aktiivisuutta.

Näin jouluna muistuu mieleen aika, jolloin keskustassa oli paljon enemmän kauppvoja ja palveluita. Silloin kehoitettiin ihmisiä keskittämään ostonsa omaan pitäjään. Nyt voi vain sanoa: ostakaa kotimaista. Yhden neuvon antaisin; pitäkää kynsin hampain kiinni vielä jäljellä olevista palveluista! Se on ensimmäinen asia mihin yksityinen kyläläinen voi vaikuttaa. Toivon kaikille rohkeaa ja positiivista uskallusta tulevaisuudessa.

Iloista joulumieltä ja onnekasta tulevaa vuotta

Pirkko Viljanmaa

Eurooppa ottaa ja Eurooppa antaa

MITÄS ME TEEMME?

Isokyröläisinä maalaisina lähestymme hyvää vauhtia jo kolmatta “Eurooppalaista” joulua ja on mukava todeta, että sieltä se taas on peruuttamattomasti tulossa omalla vuorollaan. Maaseudun ja siihen saumattomasti liittyvän maatalouden kannalta mainittujen joulujen välinen aika on ollut ennennäkemätöntä myrakkää ja näyttää siltä, että ilmoja piisaa edelleen.

Elettyjä taustoja vasten tuntuukin siltä, että maaseudun kannalta Eurooppa ainoastaan ottaa ja näin asia tosissaan onkin. Hyötyjiäkin onneksi löytyy, mutta kokonaisuutena perusmaataloudelle ja maaseudulle ei ole näillä näkymin tulossa mitään sellaista, mikä palauttaisi kuin lahjaksi vanhat hyvät ajat ja sysäisi syrjäseudut ilmaiseksi uuteen nousuun. Eurooppalaiset mallit eivät yksinkertaisesti suosi suomalaista maataloutta ja sen mukana koko nykymuotoinen maaseutu on uhattuna. Ilman vireää maatalouselinkeinoa ei ole maaseutua eikä maatalouden merkitystä voi maaseudulla millään muulla toiminnalla korvata. Meidän onnemme on, että isokyröläinen maatalous toimii hyvässä ympäristössä ja on aikaansa edellä. Meiltä löytyy runsaasti erikoistuneita maatiloja, jotka satsaavat perusmaatalouteen ja säilyttävät kannattavuutensa myös vaikeissa olosuhteissa. Toisaalta meillä on iso joukko tiloja, joilla merkittävä osa kokonaistuloista tulee perusmaatalouden ulkopuolelta joko yritystoiminnasta tai palkkatyöstä. Myös tällainen rakenne joustaa ja antaa liikkumavaraa nykyisessä kannattavuustilanteessa.

Juuri näin asian täytyy ollakin. Maaseudulla on oltava tilaa hyvin monipuolisille ratkaisuille ja maatilojen on oltava erilaisia. Vaikeutena on, että nykyisessä tilanteessa paineet maatalouden ulkopuolisten tulojen hankkimiseen kasvavat jatkuvasti. Alan yleinen kannattavuus heikkenee ja vain rajallinen määrä viljelijöitä voi kehittää edelleen perusmaatalouttaan, mutta rajattu on myös se joukko, joka voi hakeutua palkkatöihin tilan ulkopuolelle. Lähes ainoaksi vaihtoehdoksi jää tällöin oman, muun kuin maatalousalan yritystoiminnan kehittäminen maatalouden rinnalle. Tällöin astuu esiin myös Euroopan “antava” puoli. Maaseutuyritysten rahoitusmahdollisuudet ovat tällä hetkellä erittäin hyvät ja näyttää siltä, että tässäkin mielessä eletään etsikkoaikaa. Päässä hautuvien yritysideoiden toteuttamisen aika on nyt, jos koskaan. Tietenkin oma pää on pidettävä kylmänä ja ratkaisut on tehtävä harkiten. Yrittäminen ei sovi kaikille ja on varottava ettei ilmoitaudu kylmiltään ja väärin odotuksin todella kovaan sarjaan. Oman yrityksen pyörittäminen ei millään alalla ole yksinkertaista ja omia ratkaisuja tehdessään on realistista ottaa huomioon myös epäonnistumisen mahdollisuus. Tilastojen mukaan 65 % Suomessa aloittaneista yrityksistä lopettaa toimintansa ensimmäisen viiden vuoden aikana. Näistä 10 % tekee konkurssin ja loput hiipuvat muista syistä. Tämä on realiteetti, mutta tosiasia on myös se, että oman yrityksen kautta voi hankkia elantonsa ja joskus jopa menestyä sekä henkisesti että taloudellisesti. Yrittäminen on aina hyvä vaihtoehto luovuttamiselle ja vain kaiken alan yritysten avulla suomalainen maaseutu voi säilyä hyvänä elinympäristönä.

Kaikkein tärkeintä on tiedostaa, että maaseudun säilyttäminen ja kehittäminen on yhteinen hanke, jossa kaikkien panos on tärkeä ja jokaisen tekeminen on arvokasta. Välttämätöntä on, että me kaikki teemme jotakin ja pidämme oman lippumme korkealla tekee Eurooppa sitten mitä hyvänsä.

Joulurauhaa toivottaen
Mika Erkkilä

Jouluruno

*Ilta peittää pihapiirin,
tuuli kääntää tallin viirin.
Hepo seimen laitaa jyrssi,
joulun viettohon se pyrkii.
Tallin sopessa sä näet
monet somat pikkuväet.*

*Tontut kiertää tuvan nurkkaa,
lapset ikkunasta kurkkaa.
Pikkulinnut pihapuussa
odottelee vesi suussa,
koska talon vaari vakaa,
lyhteen kantaa riihen takaa.*

*Savu kiertää saunan kujaa,
juoskaa lapset tänne lujaa.
Lämmin löyly kotisaunan,
kesän tuoksu koivuvihdan.
Siellä tosi joulun koet,
kun saat kiinni saunan ovet.*

T.T.

*Hiiret hakee juuston palaa,
käyden kaapissakin salaa.
Kissa kaapin alla kyttää
hiiriparan kynsiin myttää.
tuskin joulua se muistaa
kun se haivenensa puistaa.*

*Rotta katsoo tallin takaa,
mielii pientä lihanpalaa.
Halli tehtävänsä muistaa,
rottapojan hankeen suistaa.
Varpusen on mieli maassa,
kun on aitan ovi haassa.*

VAPAUSSOTA VAI KANSALAISSSOTA?

Viime vuosien aikana on virinnyt keskustelua siitä, käytiinkö vuonna 1918 Vapaus- tai Kansalaissota?

Kun Suomen valtiollinen itsenäisyys on tänä vuonna kestänyt 80 vuotta, tapahtumia voi tarkastella vähän yleisemmältä kannalta katsoen. Eduskunnan virallinen itsenäisyysjulistus, jonka muistoksi itsenäisyyspäivää vietetään, annettiin joulukuun 6 päivänä 1917.

Sen jälkeen senaatin puheenjohtaja P.E. Svinhufvud lähetti kaikkien pohjoismaiden sekä Ranskan, Saksan, Englannin ja Yhdysvaltain hallituksille sähköksen, jossa pyydettiin Suomen itsenäisyyden tunnustamista.

Länsivallat omaksuivat kuitenkin odottavan kannan Suomen itsenäisyyden tunnustamiseen nähden. Sillä niiden mielestä ei ollut lainkaan varmaa, voiko Suomi toteuttaa itsenäisyytensä. Varsinkin kun maassa oli vielä runsaasti venäläistä sotaväkeä. Länsivalltojen mielestä Suomen olisi ensisijaisesti saatava Venäjän tunnustus. Ruotsia kiinnosti myös Saksan kanta.

Saksa ei voinut antaa vastaustaan Suomen sille osoittamiin toistuviin tunnustuspyyntöihin, ennen kuin saataisiin tietää Venäjän hallituksen kanta. Saksa oli sodassa Venäjän kanssa ja maiden välillä oli Brest-Litovskissa aloitettu rauhanneuvottelut, jotka sitten johtavatkin aseleposopimukseen 15.11.1917.

Niiden rauhanneuvottelujen yhteydessä Saksa pyrki samalla selvittämään Venäjän suhtautumista Suomen itsenäisyyspyrkimykseen.

Neuvostohallitus oli vakuuttanut, että tunnustus annettaisiin heti, kun Suomi vain sitä virallisesti pyytäisi.

Saksan ulkopolitiikan johto esittikin, että Suomi kiireesti pyytäisi Kansankomisaarien neuvostolta itsenäisyytensä tunnustamista.

Suomen tunnustamispyynnöllä olisi Kansankomisaarien neuvostolle itselleenkin merkitystä. Sillä toistaiseksi neuvostohallituksen oli tunnustanut vain sen kanssa rauhanneuvotteluja käynyt Saksa.

Pyytämällä neuvostohallitukselta tunnustusta riippumattomuudelleen Suomi samalla tunnustaisi neuvostohallituksen.

Muutamien epävirallisten tiedustelujen jälkeen Suomen senaatti lähettikin valtuuskunnan pyytämään virallisesti Suomen itsenäisyyden tunnustamista. Valtuuskunnan jäsenet olivat senaatin puheenjohtaja P.E. Svinhufvud, ministerivaltiosihteeri

Carl Enckell ja perustuslakivaliokunnan sihteeri, tohtori K.G. Idman.

Joulukuun viimeisenä päivänä 1917 Leninin johtama Kansankomisaarien neuvosto päätti esittää Toimeenpanevalle Keskuskomitealle, että Suomen tasavallan valtiollinen itsenäisyys tunnustetaan.

Esityksen Keskuskomitea hyväksyi 4 päivänä tammikuuta 1918. Venäjä oli näin tunnustanut Suomen eronneen yhteydestään. Tämä on antanut aiheen sille toteamukselle, että Leninin muka olisi lahjoittanut Suomelle itsenäisyyden. Samana päivänä 4.1.1918 tuli Ranskalta myöntävä vastaus, joka ainoana valtiona neuvosto-kantaa odottamatta tunnusti Suomen itsenäisyyden.

Seuraavana tunnustus tuli Ruotsilta. Saksan tunnustus tuli pari päivää myöhemmin. Tanskan ja Norjan tammikuun 10 päivänä 1918. Tämän jälkeen seurasi useimpien Euroopan valtioiden hyväksymiset.

Sensijaan Englanti ja Yhdysvallat jäivät odottavalle kannalle ja lykkäsivät tunnustustaan toistaiseksi.

Tämä johtui siitä, että epäiltiin Suomen kykyä itse vastata alueensa koskemattomuudesta, varsinkin kun maassa oli vielä runsaasti venäläistä sotaväkeä. Suomessa sijoitettuna ollutta venäläistä sotaväkeä oli kyllä kotiutettu niin paljon, että se oli vähentynyt 100 000 miehestä alle 40 000 mieheen. Niiden poistamista Suomesta ei neuvostohallitus lukuisista kehoituksista huolimatta kiirehtinyt, vaikka oli tunnustanutkin Suomen itsenäisyyden. Ennen kaikkea neuvostohallitus katsoi Suomessa kiihtyneen vallankumouksellisen kehityksen vaativan joukkojen pysyttämistä Suomessa.

Venäjän hallituksen jäsenet olivat esittäneet yksityisiä toivomuksia, että tuleva vallankumouksellinen Suomi tulisi yhdistymään Venäjän liittovaltioon.

Suomeen perustettujen punakaartin johtajia rohkaisi usko, että venäläiset sotajoukot tulisivat heidän tuekseen. Tällaisiin päätelmiin oli hyvät perusteet.

Sillä tammikuun 13 päivänä 1918 sai punakaartin yleisesikunta tiedon, että itse Leninin oli luvannut punakaarteille 10 000 kivääriä. Tämä tieto saatiin vain 9 päivää sen jälkeen, kun Venäjä oli tunnustanut Suomen itsenäisyyden. Punakaartit alkoivatkin nyt kiihoittamaan venäläistä sotaväkeä korostaen s u o j e l u s k u n t i e n vaarallisuutta.

Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntien toimintahalua olikin kiihoittamassa tieto, että venäläiset olisivat vaatineet Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntien aseistariisumista.

Tilanne muodostui uhkaavaksi. Toisaalta nousi punakaartien taholta vallankumousuhka ja huhut venäläisten sotilasjunien tulosta Etelä-pohjanmaalle. Tämä taas aiheutti suojeluskuntien omatoimisuuden kasvua.

Senaatti oli 26.1.1918 julkaissut kansalle vakavasanaisen kehoituksen välttää järjestys häiriöitä, joiden katsottiin voivan tuhota jopa maan itsenäisyyden.

Tällaiset kehoitukset kaikuivat kuuroille korville. Aseellinen yhteenotto näytti väistämättömältä.

Kenraali Carl Gustaf Mannerheim oli nimitetty hallituksen joukkojen ylipäälliköksi. Suojeluskunnat julistettiin 28 päivänä tammikuuta 1918 eduskunnan antamalla valtuuksilla pitämään järjestystä maassa. Samanaikaisesti toiminta jo alkoi.

Suojeluskuntien toimesta riisuttiin Etelä-Pohjanmaalla olevat venäläiset aseista.

Tammisunnuntaina 27.1.1918 toiminta alkoi. Neljässä päivässä Etelä-Pohjanmaan miehet oli-

vat Mannerheimin johdolla riisuneet aseista venäläisen sotaväen. Pietarsaaren, Kokkolan ja Kristiinankaupungin venäläiset antautuivat vasta taistelujen jälkeen. Siellä taisteluihin osallistui myös punakaartilaisia.

Etelä-Pohjanmaalla tilanne oli muuhun maahan verrattuna yksinkertainen ja selvä. Riisuttiin täällä majoitettuina olleet venäläiset aseista. Sen jälkeen lähdettiin karkoittamaan muualta maastamme vierasta sotaväkeä pois. Täältä lähdettiin v a p a u s - s o t a a n .

Tätä näkemystä vahvisti vielä se, että pohjalaiset joutuivat ensimmäisessä rintamataistelussaan Vilppulassa torjumaan Svetsnikovin hyökkäykset, joissa venäläisillä joukoilla oli ratkaiseva osuus.

Aseihin nousseille eteläpohjalaisille sota oli venäläisten karkoittamista maasta ja taistelua näihin yhtyneitä maanpetteureita vastaan.

V a p a u s s o t a näkemystä vahvisti myös se, että Pietarista tullut Jukka Rahjan johtama asejuna toi 15 000 kivääriä, 30 konekivääriä ja 10 tykkiä punakaartilaisille.

Venäläisten huhtikuun alkuun 1918 jatkunut taistelutoiminta ja Venäjän kapinallisille antama aseapu merkitsivät myös senaatin virallisen käsi-

Suomen vapaussota: Hiihtäviä konekiväärimiehiä. Kuva KUMPUJEN YÖSTÄ III

tyksen mukaa.n sitä, että S u o m i ja V e n ä j ä olivat tosiasiallisesti, joskaan ei oikeudellisesti, sotatilassa keskenään.

Tämän sotatilan katsottiin jatkuvan vielä sen jälkeenkin, kun varsinaiset sotatoimet olivat päättyneet ja venäläinen armeija pääosin kotiutettu.

Neuvostohallitus ei aluksi halunnut myöntää sotatilan vallitsemista, koska tällöin Venäjän Suomessa oleva sotilasomaisuus voitaisiin katsoa suomalaisten sotasaaliiksi. Vaikka Suomen hallituksen joukot olivat voittaneet taistelut ja vieras sotaväki oli karkoitettu maasta pois. Vasta usean kuukauden neuvotteluiden jälkeen Englanti ja Yhdysvallat tunnustivat Suomen itsenäisyyden toukokuussa 1919.

Lopullisen rauhan saavuttamiseksi neuvostohallitus pyysi neuvotteluita. Rauhanneuvottelut alkoivatkin Tartossa kesäkuun 12 päivänä 1920. Suomen valtuuskuntaa niissä johti J.K.Paasikivi.

Tämäkin selvästi tukee sitä kantaa, että vuoden 1918 taistelun nimi on: v a p a u s s o t a.

Mitä kaikkea muuta vapaussodan aikana sitten tapahtuikin, niin ne ovat eri asioita.

Traagista synkkyyttä taistelulle antoi kyllä se, että siinä jouduttiin vuodattamaan veljesverta. Kansa on kuitenkin osoittanut kehittyneisyytensä siinä, että yhteisellä rakennustyöllä onnistuttiin eheyttämään kansa ja että Suomen valtiollinen itsenäisyys kesti ne raskaat tulikokeet, jotka viime sotien aikana kansamme suoritettavaksi asetettiin. Edellä esitetty kooste osoittaa todeksi sen hokeman, että jokaisella valtakunnalla on puolustusvoimat. Ellei omia, niin sitten vieraat.

K.J.Mielty

LÄHTEET.

SUOMEN KANSAN AIKAKIRJAT OSA X ITSENÄISEN SUOMEN SYNTY. Vapaussoturien Huoltosäätiön Isonkyrönosaston 50-vuotislahja K.J.Mieltylle 17.9.1977.

Mikkölinä

Mikkelinpäivän
kirkkaudessa
kesän kuoleman lähellä.
Valoa ja varjoa.
Lapsia ja enkeleitä,
enkelilapsia.
Ajatus, sytytä kynttilä
pieni valo
pimeyttä vastaan.
Vaikka on pimeää,
on myös valoa.
Valoa mielen ailahdus.

Joulu

Kuusen
vihreäleimahdus,
kaktus, himmeli.
Joulun valo, sen syke
sisimpäämme.
Jouluna, Sinun virtasi
on vettä täynnä.
Käymme seimelle
kohmeiset mielemme
sulavat.
Soi virsi "miks hämmästyitte
säikähtäin."

Salme Muilu

Taina Saukko

KAIKENLAASIA LUPAUKSIA

Nyt on taas se aika vuaresta, kun ihmiset rupiaa tekemähän parannusta, kuka milläkin lailla pölläälemähän - muka uurenvuaren lupauksia tekemähän. Oon mäkin joskus nuarempana yrittäny, mutta kun vuasi on vaihtunu on lupauksekin unohtunu.

Kun sitä nyt järjestänsä elää, niin eipä siitä nyt ihminen sen kummemmaksi tuu. Mutta toiskan isäntä oli kuullu jotta yösyämisestä oli joku viäty sairaalaan. Mä sanoon jotta kyllä siinä on ollu umpitauti lisäksi eli mahahaavat. Onko se nyt suuri synti jos kerran vuares rasittaa ittiänsä vähä paremmalla aterialla, soon jokahitten oma asia, vai meinaako se valtiovalta ruveta siitäkin veroottamahan.

Toiskan isäntä on aivan menny sekaasinsa tuan laihduttamisen kans. Nyt se vaivaanen on ostanu valmihiksi poljetun kuntopyrärän, sen kans on viikko kuljettu pajalla jotta soon saatu tivihiksi ja raskahaksi polokia. Soon kaiken syksyä räknänny vihkohon kuinka soon kilon lihoonu eli kaksi laihtunu.

Mä menin yhtenä aamuna sinne pohjapiimää hakohon, niin säikährin jotta meinasin läjähen purota. Porstuahan jo kuuluu klapina ja ähkyminen, mä luulin jotta minkä kohtauksen se isäntä on ny saanukkaan. Emännän ääni muuttuu aivan itkuuseksi, kun se valitti, jotta soon kauhiaa kun ei täs saisi ittekkään enää syärä. Joka leivänpalan se saatteloo mun kurkkuhuni kauhian saarnan kans. Kyllähän se vielä veisaaskin jos osaas. Koko joulupyhäkkin on saanu pestä hikisiä aluusverhoja, jotta niitä on päretorrekkin täynnä kun ei saa kuivaksikaan.

Mä sanoon: Voi ihmisparka, sinäkin kyllä kleini. Pitäähän sitä ny syämisen ilo olla tällä ikää kunei niitä iloja paljo oo. Porotusta kyllä on siälä sun täälä.

Jotta jokin jästipää teköö tuallaasia uurenvuaren lupauksia jo ennen joulua ja räökkää toisekkin siinä korvalla. Isäntä vain hengestyksis hoki: Normaalimittoohin pitää päästä. Ruskian puvun takki ei sovi enää knappihin mun vattani päällä.

Sanon mä jotta on turhaa tuallaanen räökköö. Mä meinaan teherä päinvastoon. Syän voita kursaalematta ja pirän hualen jotta ei sokuri vain pääse loppumahan. Siirapilla lääkitten yskää. Ja jos toisinaijoon on vähä pulloosee niin kyllä vatta varreksi venyy viimmeestänsä kesällä. Niin me päätimmä naapurin emännän kans jotta paree on kun jätetähän uureksi vuareksi lupaukset tekemätä. Kattotahan kuinka tuan isännän käy.

Hyvää Joulua ja Järjellistä Uutta Vuotta Suomi!

Kyrönmaan opisto

30 vuotta

Tänä vuonna on tullut täyteen kolme vuosikymmentä Kyrönmaan Opiston eli neljän kunnan (Isokyrö, Laihia, Vähäkyrö ja Ylistaro) yhteisen kansalaisopiston toiminnan alkamisesta. Opistotoiminta lähti käyntiin syksyllä 1967 Matti Härmän johdolla. Matti Härmä toimii edelleenkin opiston rehtorina.

Isokyröläisiä opiskelijoita oli kaudella 1996 - 97 yhteensä 847. Naisennemmistö oli huomattava (naisia 601, miehiä 246) kuten yleensä kansalaisopistotoiminnassa. (koko opiston vastaavat luvut 2757, 938, yhteensä 3695).

Isossakyrössä, kuten koko opistossa, anne-

taan opetusta seuraavissa aineryhmissä: musiikki (päätoimisena opettajana Ilkka Pääkkönen), kuvataiteet (Kaija Mäntyniemi), tekstiilityö (Hilkka Försti ja Sirpa Närvä-Waismaa), kielet (Sirkka-Liisa Kalliomaa), yhteiskunnalliset ja humanistiset aineet (Erkki Minkkinen).

Lisäksi vetävät suuria harrastajamääriä puutyöt ja muut kädentaidot, tietotekniikka sekä erittäin suosittuna alueena erilaiset liikuntaryhmät. Kaikilla sektoreilla antaa ohjausta myös suuri joukko tuntiopettajia. Syksyllä 1997 opistossa toimii kaikkiaan 258 opintoryhmää, joita vetää edellämäinitut kuusi päätoimista opettajaa sekä 90 tuntiopettajaa.

Opiston juhlavuoden merkeissä pidettiin Isossakyrössä 22 - 25.3. näyttely- ja tapahtumaviikonvaihe. Musiikkiryhmät esiintyivät juhlakonsertissa Isonkyrön koulukeskuksessa. Historiasta kiinnostuneet kokoontuivat uudelle ala-asteelle kirkkopolkuseminaariin. Taide- ja käsityöpiirit esittäytyivät Pohjankyrön talolla ja Ikolan koululla, joiden tiloihin oli rakennettu laaja juhlanäyttely. Myös videoesityksin ja työnäytöksin kerrottiin harrastuspiirien toiminnasta.

Erkki Minkkinen

Kaappikellojen teko on aina ollut suosiossa opiston puutyöpiireissä. Kuvassa pari viime vuosina tehtyä "könniläistä".

Kyrönmaan Opiston kursseilla valmistettuja kansallispukuja. Vasemmalta Etelä-Pohjanmaan puku, Tuuterin puku sekä kaksi Vähänkyrön pukua. Kankaat on kudottu kudontapiireissä ja ommeltu valmiiksi puvuiksi kansallispukujen ompelukurssilla.

Kyrönmaan Opiston 30-vuotisjuhlanäyttely Pohjankyrön salissa. Opiston kuvataide 1:n öljymaalarien työn tuloksena syntyivät muutokuvat suvun merkkihenkilöistä. Reetta Utunen maalasi Johanna Kosken (s.1893) ja Sinikka Rinta-Kohtamäki Jaakko Taanosen (s.1837) muutokuvan. Kuvat Erkki Minkkinen

Isokyröläiset

SOTAPOLUILLA LÄPI VUOSISATOJEN

Risto Knaapi

Isonkyrön ASEMIESMUSEO on kokonaisvaltainen esitys siitä, millaisia sotavaiheita kyröläiset miehet ja naiset ovat kokeneet vuosisatojen mittaan. Eroa muihin perinnemuseoihin tarjosi paikkakuntamme historia ja se, että kyröläiset ovat joutuneet osallistumaan moniin sotavaiheisiin pitkin Eurooppaa.

TEEMME HISTORIAA ELÄVÄKSI

Maatamme ja suomalaisia koskevia suuria päätöksiä on läpi historian tehty usein maamme rajojen ulkopuolella. Perinnemuseossa esitetään yhteyksiä siihen, miksi sotilaitamme on joutunut Novgorodiin, Balkanille, Balttian maihin, Poltavalle, Lytzen'in taisteluun tai omille taistelukenttillemme.

Isonkyrön Asemiesmuseo on rakennettu aika- ja sotavaiheiden mukaisista osastoista. Toisena osana on luonnollisessa koossa oleva pukujen rivistö. Se alkaa Nuijasoturista, jatkuen sitten Karoliinin ja Viisikkään asuihin Napuen taistelussa v 1714.

Seuraavana on Suomen sodan 1808 sotilas numero 12 Svärd ja hänen Lotta-vaimonsa. Seuraavana on v 1918 vänrikki, sitten rauhan ajan univormuja sekä Lotta-Svärd ja Pikku-Lotta rivissä ennen ratsumestaria, jalkaväen sotilasta ja tulenjohto-vänrikkiä. Esillä on vielä lumipukuinenkin talvisodan soturi.

* Isonkyrön alkuhistoria on vitriinikohtaisten esittelyjen ensimmäisenä. Asutuksen alkuvaiheet ja selvitys runsaasta esihistorian hauta löydöistä ovat lähtökohtana historiallemme.

* Nuijasodan alusta ja päättymisestä on perusteellinen esitys. Alkutapahtumat, ensimmäisen sotaleirin kokoaminen Vanhan Kirkon vaiheille ja "Ilkkaisten sodan" päätteeksi suoritettu 6 nuijapäällikön mestaaminen kuuluvat sodan ensimmäiseen osaan. Toisen sotajoukon kokoaminen tapahtui taas Vanhan kirkon luona, ja siellä Santavuoren surkean

taistelun jälkeen sota päättyikin; 17 johtajaa vietiin vankina Turun linnaan. Siitä on 400 vuotta.

Kuninkaallinen Pohjanmaan Rykmentti on perustettu 1626. Sen sotaretket ovat Kyrönmaan komppanian miesten ja heidän omaistensa karua sotahistoriaa neljän eri sodan vaiheisa.

* 30- vuotisessa sodassa oli Kustaa II Adolfin mukana henkidrapanteina Kyrönmaan miehiä ja Kyrönmaan komppania kulki Keski-Euroopan suurilla taistelukentillä: "Hakkaa päälle!"

* Suuren Pohjansodan (1700-1721) viimeisin kenttätaistelu oli Napuen taistelu 1714. Siitä on havainnollinen esitys omassa vitriinissään. Kaarle XII:N sotaretkeen osallistunut Pohjanmaan rykmentin Kyrönmaan komppaniakin oli kulkenut pitkän tien Balttian maihin ja Puolan kautta suureen Poltavan tappioon 1709 Ukrainassa. Uudelleen täydennetty rykmentti ja Kyrönmaan komppania taisteli Armfeltin sotarintaman keskustassa ja kärsi suuret tappiot samoinkuin lähiseutujen Viisikkäätkin. Kotiseudun historiaan kuuluvat myös Ison vihan tapahtumat.

* Armfelt'in karoliinien Norjan sotaretki tapahtui talvella 1718/19. Kyrönmaan miehiä oli Pohjanmaan rykmentin henkikomppaniassa. Kun Trondheimiä ei pystytty valtaamaan, niin paluumatkalla menehtyi tuntureille kaksi kolmasosaa miehistä.

* Suomen sotaa 1808-09 on käyty koko Suomenmaan alueella. Kyrönmaan komppania kulki rykmenttinsä mukana läntisen rintaman taisteluissa: Siikajoella, Kauhajoella ja Oravaisissa. Kyrönmaan komppanian päällikkö majuri Carl von Otter asui Ikolan virkataloa. Hän kunnostautui sodan kuluessa. Kun huonosti johdettu sota oli loppunut,

niin upseerikunnan mitta oli täyttynyt. Kenraali Adlercreuz meni Tukholmaan, vangitsi kuninkaan, joka ajettiin maanpakoon. Von Otter oli siinä ryhmässä mukana. Kyrönmaan miehiä oli Suomen sodassa myös juuri perustetussa Vaasan rykmentin Isonkyrön komppaniassa Savon suunnalla.

Pohjanmaan ja Vaasan Rykmentin miehet olivat ruotusotilaita. Isonkyrön alueella on ollut 56 ruotusotilaan torppaa, joissa sotilas perheineen asui, kävi harjoituksissa ja lähti sotaan. Ruotusotilaan vaimon ja lasten kohtalo on ollut kova, jos mies kaatui sotaretkellä tai kuoli sotatauteihin. Tilalle piti hankkia uusi mies. Vaimot joutuivat lähtemään torpasta.

Vapaussodan valmistelut ja Vapaussota tulivat perinнемuseossa toisaalta hyvin ja toisaalta vajavaisesti käsitellyiksi; pääsyyinä oli se, että aika ennen museon avaamista kävi vähiin. Asemiesmuseo avattiin ennen kesälomakautta.

Kesken jäi ne vaiheet, miten Isonkyrön Suojeluskunnan komppania sotansa kävi.

- Myös asevelvolliskutsunnan perusteella kootun Jääkärikomppanian taisteluvaiheet jäivät esillepanematta.

Puuttumaan jäi myös Nostoväkikomppanian osuus sodan lopulla. Suojeluskuntien asema vahvistettiin vaiheittain osana Suomen Puolustusvoimia. Rauhanaikainen työ koulutuksessa, maanpuolustushengen ylläpidossa ja urheilutoiminnassa jäivät alkuvaiheeseen, samoin Sk-poikain ja sodanaikaisten Sotilaspoikien osa.

Vapaussodan Rintamanaisten ja sitten Lotta-Svärd järjestön kyröläiset vaiheet valmistuivat hyvin esittelyosastoiksi. Muu Kotirintamanaisten toiminta ei vielä saanut osuuttaan.

Talvi- ja jatkosodan 1939-1945 suuritöinen kooste tuli valmiiksi, joka oli erittäin hyvä saavutus. Mutta jo on tullut lisää esineitä ja arkistoitavaa. Talven tultua kaikkia toimia jatketaan, sillä perinнемuseo ei koskaan tule aivan valmiiksi.

Meitä entisiä Sk-poikia, Suojeluskuntalaisia ja Talvi- ja jatkosodan Veteraaneja on mukana perinteen tallentamisessa. Tammenlehvän saaneita miehiä ja naisia ja kotirintaman kestämisestä huolehtineita perinteen arvostaminen ilahduttaa.

Olemme kiitollisia nuorempien sitkeästä talkootyöstä, jolla Asemiesmuseosta on saatu kohde, jota voi näyttää muillekin. Isonkyrön matkailulliseen edustavuuteen on saatu hyvää lisä.

Isonkyrön Suojeluskuntatalo rakennettiin käyttökuntoon 1939 lopulla. Rahoitus oli ollut suuritöinen: Rahankeräyksiä, arpajaisia, hirsii myytäväksi, Lottien ompeluseuroja... suurin rahamäärä saatiin Orisbergin Juhannusvalvojisista. Niihin Björkenheimit luovuttivat kartanon kolmena kesänä. -Kiinnitettyä pankkilainaa oli vielä jäljellä, kun Suojeluskunnat piti 1944 lakkauttaa. Talon sai 1945 Isonkyrön kunta loppuvelkaa vastaan.

Kyrönmaalta on varustettu väkeä monille sotaretkille: Vitriinissä on Nuijasoturi 400 vuotta sitten, Suuren Pohjansodan Karoliini ja talonpoikainen Viisikäs, sitten vuoden 1808 vaateparsia ja asuja vuoteen 1945 saakka. Ne ovat muistuttamassa aikojen kulusta ja sotatapojen muutoksista.

Suojeluskunnan paikallispäällikölle on Lotan ohi asiaa Manpuollustusjärjestön Yhtymä-hallituksen puheenjohtaja Väinö Pollarilla, sihteeri Risto Knaapilla ja talkoopäällikkö Heikki Hattusella.

Arvokkaita sotamuistoja ja esineitä on kertynyt niin runsaasti, että Yhtymähallitus toivoo niille suurta lisätilaa. Suojeluskunta- ja Lottatalossa oli aluksi Suojeluskunnan, sitten puolustusvoimien aluehallinto ja sotavarusteita sekä Kenttätykistökoulutuskeskus 3:n Esikunta. Talon edessä on muistolaatat ja Sotaanlähdon muistomerkki.

Kuva Sinikka Lehtonen

KIÄRRÄTYKSESTÄ

Kiärtäminen on vanha sana, jota on käytetty monehen eri tarkoitukseen, sanompa nyt vaikka kiartokoulu, joka vastas nykyistä alakoulua. Se kiärti talvisin taloosta taloohin aina viikon yhyres paikas. Kansakouluhun pääsi vasta kun oli täyttänyt yhyresän vuotta.

Keväällä kun koulu loppuu, opettaja sanoo, jotta syksyllä sitten taas tavataan. Tavaamiseksi se kyllä monellekin meni, kun kesällä oli unohtanu mitä talvella oli oppinu. Opettaja kylläkin tarkootti tapaamista. Tähän kiartokouluhun ne opinnot moneltakin jäi, jotta rippikouluhunkin pääsy tuatti joillenkoinkin vaikeuksia.

Olihan niitä muitakin kiärtäviä, vaikkapa sirkus ja tivoli suuremmilla paikkakunnilla. Siälä voii joku isä laittaa poikansa eli flikkansa karusellihin ja sanua jotta pannahampas vahinko kiärtämähän.

Kiärrätyksestähän mun piti kirjoottaa eikä kiärtämisestä. Tämän käytännöllisen tavan on vissihin tuanu tämä pula-aika.

Ennen pistettiin sanomalehti kainalohon ja taaplattiin pihanperällä olevahan piänehen koppihin ja siälä tyhjänpäällä istues käsin pehemitettiin sitä paperia. Sanoopa yks isäntä siinä kolmekymmentä luvulla, jotta hän aina tutkii sanomalehden pehmeyren ennenkö teköö tilauksen. Jos se näin oli, niin kyllä siinä pantihin halvalla aatetta ja politiikkaa.

Nykyysi sen saa kaupasta ostaa siististi kiärrätettynä rullallen, kun siitä on siistattu kirjootukset pois ja pehemitetty. Samoon on keittiöpaperi, ennen emännät pruuukas leikata räittä miästen vanhoosta flanellikalsongin pultuusta. Niitä sanottiin maalla astiantrasuiksi, nekin taitaa olla kohta historiaa.

Käyyn kesällä kirpputorilla peräämäs arkihousuja. Sain parilla kympillä niin hianot housut, jotten malta pitää niitä arkina. Nainen, joka ne mullen myy sanoo, jotta täälön vaikka vihkkipukuja. Ajatella kuinka käytännöllistä. Jos miäs on kerran naisen kans päättänyt, jotta he menöö papin etehen sanomahan sen tärkeän sanan, niin ei muuta kun kirpputorillen, riisuu farkkunsu ja pukoo vihkkipuvun yllensä. Kun asia on selvä viää takaasin, sen voii sanua vaikka piänellä vuakralla, siälä se taas orottaa henkarilla seuraavaa tarvittijaa.

Kuulin kesällä yhyrestä poijasta ja flikasta jokoli friijustellu jo piremmän aikaa, mutta jostakin syystä niiltä oli menny pasmat takkuhun, niin ne pisti kantapäät vastatusten ja lähtivät kumpikin omille teillensä. Kuinka ollakkaan parinvuaren päästä ne treffas toisensa ja rupes vanha suaalaanen janottohon ja niin ne meni oikeen vihiillen. Voisko sanua jotta noli ollu sen parivuatta niinkun kiärrätykses.

Vaikka ei tämäntapaanen kiärrätys taira tänä avoliittojen aikana olla niinkään harvinaasta, täs on vaan joku esimerkki kuinka kiärrätys nykyysin toimii.

Isonkyrön vuoden 1997 yritys DIESELKORJAAMO V.KUJALA

Valtaalassa, valtatievarrella on jo yli 30 vuotta toiminut autokorjaamo -Dieselkorjaamo V. Kujala. Pirkko ja Väinö Kujala perustivat korjaamon vuonna -64, ensin Akkaansillan kupeeseen ja kaksi vuotta myöhemmin nykyiselle paikalleen. Rakennus peruskorjattiin ja laajennettiin vuonna -79. Työntekijöitä on tällä hetkellä yrittäjäparin lisäksi kaksi.

-Muitakin ajoneuvoja korjataan, vaikka olemmekin erikoistuneet diesel- ja sähkölaitteiden, moottorien ja raskaankaluston jarrukorjauksiin sekä ajopiirturien asennuksiin, kertoo Väinö Kujala

-Mistä ei tarvitse olla katkera, vaikka pitkään jaksoon yrittäjänä mahtuu ahtaitakin aikoja, sanoo Pirkko Kujala. Parannustakin on tapahtunut. Aikaisemmin ei palvelualalla saanut tehdä Alv-vähennyksiä koneostoista. Kuitenkin korjaamolla tarvitaan kalliita työkoneita. Nykyään vähennykset otetaan huomioon.

-Kyllä maailma on muuttunut valtavasti sitten 60-luvun. Autojen koko on puolella kasvanut. Lainsäädäntö on muuttunut esim. ajopiirturien asennus on luvanvaraista työtä. Tietty kontrolli on vain hyväksi jo liikenneturvallisuuden takia, toteaa Väinö Kujala.

-Kehityksessä on pysyttävä mukana ja tällä alalla se vaatii jatkuvaa uuden omaksumista ja koulutusta.

-Mutta on pitkäaikaisesta kokemuksestakin hyötyä, kertoo Pirkko, aina ei Vännin tarvitse edes nähdä autoa, kun jo puhelimesta pystyy oireiden perusteella tekemään diagnoosin, mikä on vikana.

-Tulevaisuus vaikuttaa vakaalta. Vakituksia asiakkaita tulee kaukaakin teettäen kaikki korjaukset ja huollot. Lisäksi korjaamon palveluihin kuuluu katsastusnäyttö. Korjaamo on paikkansa ottanut alalla.

Isonkyrön Yrittäjien syyskokouksessa palkittiin vuoden yritys 1997 Dieselkorjaamo V.Kujala. Kuvassa yrittäjäpariskunta Pirkko ja Väinö Kujala vastaanottamassa palkintoaan.

LASKETTU AIKA

Joulua on vietetty kohta
jo kaksituhatta vuotta.
Yhäti se ihmiskunnalle
suurimman ilon tuottaa.
Se viesti jonka enkeli toi,
tänne päälle maan
Laskettu oli tapahtuma,
oikealla ajallaan...

Ei turhaksi tee Joulua
melskeet taistojen.
Sodan tuulia vielä pitelee
joukko enkelten.
Kun viesti Jeesuksesta kerran
saavuttaa kaikki ihmiset.
Silloin vasta syttyy
Joulun valot iäiset...

On pantu ihmissydämeen
halu; auttaa, antaa,
Se kaikki hyvyys tullut on
Joulunlapsen kautta.
Ja kirkas valo, lämpö kynttiläin,
sulattaa jäisen, kohmeisen.
-Kumpu vois löytää minäkin
tuon piltin pienoisen!

Pakolaisena alkoi Joulunlapsi
sovitustiensä maallisen.
Tänäänkin niin moni kulkee
samoin; tietään seuraten.
Orjantappurain piikit raastoi
verille rakkaan pään.
Lupaamansa voiton kruunua
armoin, odottamaan jään...

JOULU

On maailman tuulet
kylmät ja kovat.
-Vaun Joululle puitteet
aina on omat !
-On pipoa punaista
on hiippaa ja sukkaa,
-Tähteä, nauhaa, kelloa, kukkaa...
-Vatsa täyttyy kinkusta,
puurosta, omppuviinistä.
-Kynttilänvalot sähköstä,
talista, steariinista.
-Mieli on niin kare,
kova jos kellä
Jouluna lämmin, antava,
hyvä ja hellä...

Näin on ollut melkein
maailman sivun,
Joulu pyyhkii pois hetkeksi
tuskan ja kivun...
Joulu meille toi Jeesuksen,
Vapahtajan
Täyttää valollaan
polut maailman !!
Kirkkomaatkin Joulu liekkeihin
suistaa...
-Jouluna ihmiset omiaan muistaa

Terttu Marjamäki

Isonvihan aikana vangittujen lasten kohtaloita

Napuen taistelun jälkeisestä Isonvihan ajasta on kirjoitettu lukematon määrä erilaisia tarinoita. Yhteistä näille on se, että niissä toistuvat samat henkilöt ja tapahtumat. Kun puhutaan venäläisten vankeudesta takaisin palanneista lapsista ja nuorukaisista, tarinoissa esiintyy useimmiten Susanna ja Liisa Turppa, Matti Varo, Matti Liimakka ja Kalle Penttala, eikä heidän lisäksi muita onnellisia kotiinpalaajia juuri tunnetakaan. Valitettavasti kuitenkin osa näihinkin tarinoihin liittyvistä tiedoista on virheellistä.

Vankeudesta palanneen Matti Liimakan kerrotaan näissä tarinoissa isännöineen Liimakan taloa Isonvihan jälkeen. Taloa isännöinyt Matti Liimakka oli kuitenkin patronyymiltään Matinpoika, kun taas vankeuteen viedyn Matin patronyymi oli Heikinpoika. Lisäksi heidän syntymä-ajassaan oli 14 vuoden ero. Isonvihan jälkeinen isäntä, Matti Liimakka olikin todellisuudessa talon uusi vävy, joka oli naimisissa Matti Heikinpojan siskon kanssa.

Perimätietoon perustuva tarina vanhana miehenä kotiin palaavasta Kalle Penttala, jota oma äiti ja sisko eivät enää tunteet, on totta kotiinpaluun osalta. Syntymäkodissaan ei Kallea ollut vastassa vanha äiti ja sisar, vaan veljenvaimo ja tämän tytär.

Turppalan tyttöjen kotiinpaluusta ei liene olemassa dokumentoitua tietoa, eikä heidän nimensä esiinny edes vankeuteen vietyjen luettelossa, vaikka Turpan lapsia vankeuteen vietiinkin.

Asiakirjalähteistä on kuitenkin löytynyt uutta ja ennen julkaisematonta aineistoa, jonka avulla vankeudesta kotiin palaneiden lukumäärää on voitu lisätä merkittävästi.

Moni tällainen henkilö on tosin vielä tunnistamatta.

Rauhan teon jälkeen v.1721 Isonkyrön käräjällä kirjattiin varsin erikoinen ja mielenkiintoinen asia pöytäkirjaan. Tämän asiakirjan avulla voidaan tunnistaa yksi vankeudesta kotiin palannut poika, josta rippikirjoista ei ole löytynyt merkintöjä.

Hevonkoskelainen Matti Mikonpoika (Tuuri) oli pestautunut 14 vuotiaana Isonkylän Markkolan talon rengiksi vuoden 1713 lopulla, jossa hän oli sitten joutunut venäläisten vangitsemaksi. Asiakirjasta välittyy lukijalle kuva vakavamielisestä pojasta, jonka mielenrauha oli syvästi järkkynyt vaikeiden elämäkokemusten vuoksi.

Isonkyrön käräjät 27.11.1721 s.265

Hevonkoskelta kotoisin oleva Matti Mikonpoika kertoi, että hän on ollut venäläisten vankina vuoden 1714 helmikuusta lähtien viime Pyhänmiesten päivän aattoon saakka (lokakuun loppuun v.1721), jolloin hän pääsi vapaaksi Hämeenlinnassa.

Hän valittaa suuresti sitä, että muuan livana-niminen kasakkakapteeni oli hänen vangiksi joutumisensa jälkeen, jolloin hän oli ollut 15. ikävuodellaan, antanut Pietarissa jonkun venäläisen papin lukea hänen ylitseen jotakin käsittämätöntä litaniaa vastoin hänen tahtoaan ja hänen ymmärtämättä loitsusta sanaakaan. Sen jälkeen hänet oli riisuttu ilkosenalasti ja sama kasakkakapteeni oli pakottanut hänet vesialtaaseen ja venäläinen pappi painanut hänet veteen... (Asiakirja kopiosta puuttu kaksi riviä). Tämän jälkeen pappi oli taas lukenut jotakin. Ennen kastamista pappi oli vielä voidellut jotakin ainetta hänen käsiinsä, korvannipukoihin ja polviin.

Kapteenin ja erään vaimoimhisen toimissa kummeina he olivat antaneet hänelle uuden nimen Feodor.

Hän (Matti) sanoo, että tämä kuohuttava tapahtuma on siitä lähtien vaivannut kovin hänen mieltään ja hän on sen johdosta surrut ja itkenyt paljon, varsinkin kun tapahtuma on riistänyt häneltä hänen autuutensa välineet, joiden ääreen hän pyytää nyt nöyrimmästi päästä.

Nimismies Henrik Haqwinus sekä lautamiehet ja muu kärkeväki kertoivat, että puheena oleva Matti nähtiin ennen usein täällä pitäjällä, nöyränä ja hiljaisena kirkossa käyden ja kotona palveluspaikassaan illoin aamuin hartauden harjoitukseen osallistuen. Hän suree kovin sitä, että hänet on kastettu uudelleen ja että ei ole päässyt Herran ehtoollisesta osalliseksi.

Korkea-arvoiselle Tuomiokapitulille tullaan ilmoittamaan asiasta, jotta Matti Mikonpoika pääsisi kaipaamistaan autuuden välineistä osalliseksi.

Tämän artikkelin kirjoittajan keräämien tietojen mukaan on kotiinsa palanneiden lasten lukumäärä noussut kesään 1997 mennessä 17 henkilöön ja he ovat seuraavat:

Iisakki Iisakinpoika Somppi Heikkola
Esa Yrjönpoika Karhu Heikkola
Liisa Antintytär Kannasto Orismala
Susanna Simontytär Annala Orismala
Sofia Tuomaantytär Rouru Valtaala
Jaakko Simonpoika Killinen Napue
Jaakko Matinpoika Palo Palonkylä
Heikki Matinpoika Palo Palonkylä
Maria Antintytär Vähä-Palo Palonkylä
Kalle Pertunpoika Penttala Palonkylä
Jaakko Tuomaanpoika Reini Palonkylä
Matti Vilpunpoika Kleemola Lehmäjoki
Antti Mikonpoika Turja Tuurala
Juho Matinpoika Luhtala Tuurala
Jaakko Matinpoika Hoppa Hevonkoski
Matti Mikonpoika Tuuri Hevonkoski
Matti Simonpoika Varo Ritaala

Edellä mainittujen lisäksi vankeuteen viedyn Kaukolan kylän Nallin perheestä palasi kotiin ainakin vanhukset, heidän oltuaan "erään Amiraalin" talossa palvelijoina, perheen neljän lapsen kohtalo on kuitenkin vielä tutkimatta.

Vankeudesta palanneiden selvittämistyössä esiintyy monia vaikeuksia, sillä esimerkiksi kaikilla kotiinpalaajilla ei ollut enää kotia, johon he olisivat olleet tervetulleita. Samoin renkeinä ja piikoina palvelleiden henkilöiden syntymäkodin selvittäminen on vaikeaa. Usein tällaiset tapaukset selviävätkin jonkun muun tutkimuksen sivutuotteena.

Oman ongelmansa muodostaa myös kirjurin merkintätapa, sillä esimerkiksi Lehmäjoen Nikulan talosta on merkitty viedyksi Erkki Laurinpoika niminen 10 vuotias poika. Kyseessä oleva Erkki ei ole Nikulan poika, mutta kylläkin sukulainen.

Erkin lopullisen kohtalon selville saaminen olisi mielenkiintoinen asia, sillä hän oli Reinin sukua. Vaikka Reinin sukua pidetään tarkkaan tutkittuna sukuna, ei eri tutkimuksissa kuitenkaan koskaan mainita Erkin vanhempien nimiä. Oikealta tuntuviin merkintöihinkin saattaa lisäksi kätkeytyä väärin tulkittua tietoa, esimerkiksi Turpan vangittujen lasten joukossa saattaa hyvinkin olla kahden eri Matti nimisen miehen lapsia.

Isonkyrön ja Ylistaron alueelta vangiksi joutuneiden ja sieltä takaisin kotiin palanneiden lasten ja nuorukaisten lukumäärän kartoitus olisi erittäin tärkeää. Tämän selvittämiseen artikkelin kirjoittaja pyytääkin kaikkien asiasta kiinnostuneiden apua.

Matti Lehtiö

NAPUEN PATSASALUE KUNTOON LEIJONAVOIMIN

Isonkyrön lionsklubi on viime kesän aikana suorittanut merkittävän kulttuuriteon kunnostamalla Napuen patsaan ympäristöineen arvoaan vastaavaan kuntoon.

Napuen taistelun muistomerkki on pystytetty vuonna 1920 "muistoksi isien urhokkaiden", jotka kaatuivat lähes viimeiseen mieheen puolustaessaan maataan Nuijasodan aikana vuonna 1714.

Päätös patsaan kunnostustyöstä tehtiin lionsklubin kesäkokouksessa yhteydessä kesäkuun 11 päivänä ja varsinaiset työt päätettiin aloittamaan kesäkuun 26 päivänä, kertoo kunnostustyöstä vastannut lion Tauno Lehtonen. Aluksi patsasta ympäröivä kiviaita pestiin puhtaaksi sammalesta painepesurilla. Tämän jälkeen rapautunut laasti irroitettiin kivien välistä naputtelemalla ja koko kiviaita sai uuden laastituksen. Tämä oli erittäin suuritöinen osa projektia ja vaati useamman viikon talkootyön.

Myöskin patsasta ympäröinyt näreikkö siistittiin, patsaalle johtavan kujan molemmin puolin oleva, ketjuin yhdistetty kiviaita suoritettiin ja kujan reuna sai uuden nurmipinnan. Varsinaisen muistomerkin molemmin puolin olevat kivilaatat pestiin ja niissä oleva teksti kirjoitettiin hopeakirjaimin. Ja loppusilauksena koko alue hiekoitettiin ja patsastasanteelle johtavat kiviportaat pestiin.

Erillinen vaativa työ oli patsasta vartioivien tykkien pyörät. Ne olivat päässeet pahasti lahoamaan, eikä varaosia tuntunut löytyvän koko valtakunnasta. Niinpä pyörät irroitettiin paikaltaan ja vietiin koulukeskuksen puutyöluokkaan, missä kolmeen pyörään tehtiin uudet "renkaat", vain yksi oli kelvoinen pelkällä puhdistuksella ja maalauksella.

-Kaikenkaikkiaan lionsklubilaiset ovat käyttäneet tähän aktiviteettiin talkootunteja yli kahdeksansataa, kertoo Tauno Lehtonen.

Napuen patsaan tykki sai uudet pyörät alleen leijonavoimin.

-Töitä tehtiin joka arki-ilta maanantaista torstaihin, keskimäärin kolmisen tuntia illassa. Viimeinen talkoilta oli elokuun 28 päivänä, jolloin tykkien pyörät asennettiin takaisin paikoilleen. Työhön osallistoi 26 - klubilaista, joista parhaat 25 kertaa, muut sitten vähemmän.

Isonkyrön lionsklubin presidentin, Markku Lahden mielestä "Napuen projektin" loppuun-

vieminen oli erinomainen osoitus leijonien yhteishengestä ja samalla näyttö kaikille kuntalaisille siitä, mitä leijonavoimin voidaan saada aikaan.

-Me teemme toki paljon muutakin, kuin keräämme rahaa eri hyväntekeväisyys tarkoituksiin, totesi Lahti. Tässä siitä yksi esimerkki.

VASTUULLINEN UNI

**Jokaisella on tietysti
oikeus nähdä unensa
niin kuin haluaa,
mutta tämä uni on yhteinen**

OVIONGELMIA

**Jos ovi on suljettu,
ajattelen olevani kutsumaton.
Jos ovi on avoin,
pelkään, että se on ansa.**

PAREMPI PÄINVASTOIN

**Herra, jos tämä on unta,
niin herätä minut
Jos tämä on totta,
anna minun nukahtaa!**

VALOKUVA

**Runo on valokuva.
Joka tajuaa nämä rivit,
näkee hymyni, irvistykseni
ja silmäniskunikin.**

Heikki Ryhänen

Yrittäjyyden kunniakirja

Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuonna myönnetty kunniakirja on Suomen Yrittäjien huomionosoitus aktiivisesta yritystoiminnasta siirtyneille ansioituneille yrittäjille.

Alunperin Isokyröläinen ehdotus veteraaniyrittäjien muistamisesta laajeni valtakunnalliseksi, kun Suomen Yrittäjät ottivat idean toteutukseen. Nyt näitä kunniakirjoja jaetaan yrittäjäjärjestöissä ympäri Suomea.

Jakoperusteiksi annettiin: ikä vähintään 65, on ollut yhdistyksen jäsen, vaikuttanut paikkakunnan yritystoimintaan, ollut aloitteellinen ja yhteistyökykyinen sekä nauttii arvostusta yrittäjien keskuudessa.

Tarvittavien tietojen löytäminen ei ollut helppoa. Etelä-Pohjanmaan Yrittäjillä ei ollut mitään tietoja tai jäsenluetteloita senaikaisista yrittäjistä. Isonkyrön Yrittäjät on toiminut jo 44 vuotta. Pöytäkirjat ja muut paperit olivat olleet entisen Säästöpankin arkistoissa. Nyt niitä ei kuitenkaan löytynyt mistään. Oli pakko turvautua muistin varaan ja kysellä entisiltä aktiivijäseniltä tietoja. Lehtosen Tauno pitkään järjestössä toimineena muistikin monia nimiä.

Tosin tällä hetkellä paperit ovat tallessa. Ne löytyivät Arsenaalin tiloista. Se oli ilahduttava asia, sillä sisäisiväthän paperit merkittäviä tietoja yhdistyksen alkutaipaleen historiasta ja toiminnasta.

44 vuotta sitten maailma oli vielä kovasti toisenlainen. Suomi oli vasta toipumassa sodan aiheuttamista menetyksistä. Suuret ikäluokat täyttivät koulut, kauppoja ja palveluita, pieniä putiikkeja löytyi lähempääkin kuin kaupungeista ja yhdistystoiminnat oli monille mieluinen vapaa-ajan harrastus. Tulevaisuus näytti luontevasti nousujohteiselta.

Kalliojärvellä pidettyyn tilaisuuteen kutsuttiin 22 yrittäjäveteraania. Monet muutkin yrittäjät, oli jäseniä tai ei, ovat omalta osaltaan monien muiden suomalaisten tavoin osallistuneet Suomen jälleenrakentamiseen ja eteenpäin viemiseen. Kiitos kuuluu myös heille kaikille. Valintamme osui niihin, jotka ovat osaltaan

vaikuttaneet yhdistyksen aloitukseen ja olleet pitkään jäseninä.

Tilaisuuden erityistunnelmaan kuului iloinen jälleennäkemisen henki. Vaikka ollaan ja eletään samassa pitäjässä, ei yhteisiä tapaamisia enää ole kovinkaan usein. Muisteltiin menneitä tapahtumia ja myös jo joukosta poistuneita yrittäjiä.

Lehtosen Tauno muisteli yrittäjähdistyksen alkuaikoja ja naiset aina väliin tarkensivat tietoja. Tarkasti tuli tietoon, kuka ne leivonnaiset oikeasti teki ja missä ne myytiin. Paljon tekivät ihmiset yhdistyksen eteen töitä. Elettiin muutosten aikaa niin yrityksissä kuin yhdistyksessä. Syntyi ne raiteet, jonka jälkiä voi seuraava polvi kulkea. Kökkähenki eli silloin ja elää myös tänäpäivänä. Tästä yhteishengestä pidämme edelleen kiinni ja olemme ylpeitä.

Kunniakirjan teksti kuului: Tämä Suomen itsenäisyyden 80-vuotisjuhlavuonna myönnetty kunniakirja on Suomen Yrittäjien kunnianosoitus suomalaiselle yrittäjälle. ....on saanut tämän kunniakirjan tunnustuksena yhteiskuntamme hyväksi yrittäjänä tekemästään työstä. Allekirjoittajina Risto Heikkilä ja Jussi Järventaus.

Kunniakirjan saivat: Aili Kanko, Unto Kaukonen, Väinö Ketola, Maija ja Kaarina Kitinoja, Ellen Komsa, Arvi Kujala, Eino Kukila, Tauno Lehtonen, Airi Lepistö, Olavi Lepistö, K.J.Mielty, Arvi Mäkynen, Paavo Mäkynen, Aulis Pispala, Einari Rimpeläinen, Tauno Riihimäki, Väinö Riihimäki, Elmeri Rinta-koski, Taina Saukko, Raija Ujainen ja Lauri Ylinen.

Kiitoksia kaikille yrittäjäveteraaneille

Yrittäjyyden kunniakirjat luovutettiin veteraaniryttäjille Isonkyrön Yrittäjien syyskokouksessa Kalliojärvellä. Läsnä oli kolmetoista kutsutuista.

Mukava oli tavata vanhoja tuttuja pitkästä ajasta. Mäkysen Arvi, Saukon Taina ja Komsin Elle muistelevat menneitä. -Mistä ei saanut niin hyvää puuteria kuin tuolta Ellen kempparista sanoo Taina Saukko.

Isonkyrön yrittäjien kuntotalkoolaisten

kokemuksia kesän varrelta

Huhtikuun loppupuolella aloitimme pontevasti kävelytestillä, ja meitä olikin lähtötahdossa melkein kolmekymmentä. Samalla mitattiin kolesterolia ja tietenkin sitä puntaria piti käydä testaamassa. Liekö tuo ollut kunnossa, ei oikein siltä näyttänyt, kun sanoivat ylipainoksi niitä numeroita.

Toukokuun alkupuolella kokeilimme miltä kuntosalin vempaimet tuntuvat, ja niinhän siinä kävi, että tuntemuksia taisi riittää moneksi päiväksi ja se oli varmasti tarkoituskin.

Seuraavaksi olimme erkometritestissä. Siinä poljettiin kuntopyörää ja mitattiin sykettä. Lopputuloksesta pääteltiin olisiko syytä lisätä liikuntaa kaksi vai kuusi kertaa viikossa. Seuraavaksi kävimme tutustumassa Isonkyrön uimahalliin ja hyväksi havaitsimme. Vesijumppa oli yllättävän tehokasta ja monta päivää tuli Reetta mieleen, aina kun lihaksiin sattui.

Kesäkuun alkupäivinä oli oikein hyvät kelit ajella pyörillä. Kiersimme akkaansillan ja hiiripellonsillan välillä, jokainen omaa vauhtia. Pysähdyimme Bengsin myllyn raunioille kahvittelemaan, ja ihailemaan kaunista paikkaa. Linnut lauloivat kilpaa kosken kohinan kanssa.

Sitten kokeilimme patikointia ja kohteena oli Tuomaanmäki. Polku meni kaunista koivikkoa pitkin vaihtelevassa maastossa, miljoonien sääskien säestyksellä.

Tarja kertoi hyvin valaisevasti alueen pronssikauden aikaisista haudoista ja muusta tuon alueen historiasta.

Tämän kesän sääkartta oli tasaisen aurinkoinen, niinpä lähdimme merenrantaan. Tutustuimme ensin Västerön uuteen luontopolkuun, joka oli noin kymmenen kilometriä pitkä. Reitti oli niin uusi ettei kuluneita polkuja vielä ollut, mutta merkit olivat kyllä hyvin paikoillaan. Kuinka ollakkaan, reitin puolessa välissä kerääntyi taivaalle muutama suuri pilvi ja ukkospysty oli valmis. Kastuimme kunnolla koko porukka. Osa meistä oikaisi vähän reitistä ja loput menivät hakemaan autoja. Odottelimme kyytiä Neptun-kaffilassa ja kaikilla oli tyylikäs vesikampaus. Osalle talo tarjosi kuivaa paitaa lainaksi, joten palvelu oli ruhtinaallista. Ei hätää, sillä Pirkko oli jo etukäteen organisoinut mökille saunanlämmittäjän. Jokainen sai päälleen kuivat vaatteet ja kahvi maistui erikoisen hyvältä. Saunoimme ja kävimme meressä uimassa aivan vapaaehtoisesti. Muistamme sitä iltaa lämmöllä.

Kaikenlainen liikkuminen on aina paikallaan ja pururatakävely, sauvajumpalla tehostettuna oli tosi tehokas. Johanna piti huolen, että jälki-vaikutuksia sai kuunnella monta päivää.

Seuraavaksi meillä oli ohjelmassa pyöräretki Kalliojärvelle. Aurinkoinen ja lämmin ilta sopii hyvin uimiseen ja saunomiseen. Eikä sovi unohtaa sitä runsasta iltapalaa, joka tuotiin meille saunarantaan.

Koska kahta samanlaista tapahtumaa ei meidän ohjelmassa ollut, niin seuraavaksi kokeilimme aerobickiä Pukkilansaassa Johannan johdolla. Eikä taatusti yksikään paita jäänyt jumpatessa kuivaksi.

Suunnistusta kokeilimme Ylipään vaihtelevassa ja kauniissa maastossa. Ajattelimme, että se taito olisi hyväksi ennen syksyistä marjaretkeä. Syyskuun puolella oli Lakeus marssii tapahtuma Nurmassa. Siellä ei kompassia tarvittu, reitit oli niin hyvin merkattu. Innokkaita liikkujia oli toista tuhatta. Järjestelyt oli sujuvasti organisoitu ja aurinkoisia kasvoja oli joka puolella. Sadekuuro kyllä yllätti heti alkutaipaleella, mutta se ei tahtia hidastanut. Maaliin tullessaan jokainen sai mitallin, kevyen ruoka-annoksen ja marssileivän. Yrittäjille jaettiin myös T-paitoja. Kaupanpäälliseksi tuli

hyvää mieltä ja yksi uusi kokemus lisää.

Nurmosta saimme ilmoittautumisen yhteydessä tanssilipun Lapuulle Latosaaren tanssi-keskukseen, joten läksimme porukalla tanssiin.

Syysohjelmassa meillä oli vielä sunnuntainen puolukkaretki.

Näin olikin vajaa puolen vuoden ohjelma käyty läpi ja viimeiseksi kuin sokerina pohjalla kävelytestin uusinta, jonka Sorja Tuomola meille järjesti.

Testien tulokset on jo palautettu ja kaikkien kohdalla oli tapahtunut myönteistä kehitystä. Joten kiitän lämpimästi kaikkia juonessa mukana olleita. Meillä oli monta halpaa huvia ja todella hauskoja hetkiä.

Liikutustoimikunnan puolesta
Raija Moilanen

Isonkyrön yrittäjien ryhmä odottamassa lähtölaukausta Nurmon Lakeus marssii tapahtumassa.

TUURALAN PALVELUPROJEKTI - hyvinvoinnin ja elinkeinojen kehittämistä

Tuuralan palveluprojekti käynnistyessään 1.7.1996 oli ensimmäisiä alueella toimivia kyläprojektityyppisiä kehittämishankkeita.

Hankkeen myötä pyritään selvittämään ja kokeilemaan palveluiden uudelleenjärjestämisen keinoja. Lähtökohtana voidaan kuitenkin pitää kylän kokonaisvaltaista kehittämistä, jossa otetaan huomioon esim. yrittämismahdollisuuksien etsiminen ja kehittäminen, työpaikkojen luominen, uusien asukkaiden saaminen kylälle sekä ympäristöstä huolehtiminen.

Yhtenä olennaisena osana on myös Tuuralan ala-asteen sekä koululla sijaitsevan tietotuvan kehittäminen ihmisiä palvelevaksi etätyökeskukseksi.

Hankkeella pyritään luomaan myös arvostusta maaseudulle sekä kyläkulttuurille. Maaseutua ja kyliä koskevan myönteisen keskustelun aikaansaaminen sekä virikkeiden tuonti monipuoliselle kehitykselle ovat tärkeitä tavoitteita hankkeelle.

Merkittävänä osana hanketta on laajahko koulutustoiminta. Kohderyhmänä ovat olleet Tuuralankylän väestö, Isonkyrön kunnan henkilöstö sekä Isonkyrön muiden kylien toimijat. Koulutustilaisuudet ovat pääosin olleet avoimet kaikille kiinnostuneille. Osallistujia on ollut peräti reilu 300 henkilöä joista yli 50 % muualta kuin Tuuralan kylästä, aina Kyrönmaan muita kuntia myöden.

Etenemisen myötä on vahvistunut käsitys, että kylätoiminta on hyvä väline useiden asioiden kehittämiseen. Selkeästi voidaan todeta toimenpiteiden vaikuttavan moninaisiin asioihin ja synnyttävän uusia ajatuksia yllättävillään toimialueilla.

Huomioitavaa on myös se, että ainakin Isonkyrön alueella on yhä vahvemmaksi tullut käsitys, että toimivat kyläyhteisöt ovat kunnalle tärkeä voimavara. Ilman aktiivisia kyliä ei ole olemassa viihtyisiä pohjalaista asuinkuntaa.

Tietotupa kaikkien käytössä

Tietotupa toimii Tuuralan ala-asteella ja se avattiin virallisesti maaliskuussa 1997. Tuvassa

on kymmenen nykyaikaisin ohjelmistoin toimiva tietokonetta. Tietotuvassa on olemassaolonsa aikana pidetty useita atk-kursseja, joiden osanottajina on ollut niin isokyröläisiä kuin naapurikuntalaisiakin. Esimerkiksi syksyn 1997 aikana käynnissä oli seitsemän eri kurssia ja lähes joka ilta tupa oli täynnä. Voikin sanoa tietotuvasta muodostuneen kaikkien kyrönmaalaisien atk- koulutuskeskus.

Koneet ovat päivisin koulun oppilaiden ahkerassa käytössä ja näin on parannettu huomattavasti koulun oppilaiden oppimismahdollisuuksia. Kesällä - 97 Tietotuvassa järjestettiin lasten- ja nuorten Multimedialeiri yhdessä multimediatehtiö Sansibar Oy:n kanssa

Tietotupa toimii myös kuntalaisten työskentelypisteinä sillä se on avoinna kaikille isokyröläisille tiistai-iltoisin, jolloin paikalla on opastamassa laitteisiin ja ohjelmistoihin perehtynyt työntekijä. Tavoitteena on atk:n käytön hyödyntämisen lisääminen mm. maatalouksissa ja ihmisten jokapäiväisessä käytössä. Myös tietoverkkojen hyödyntäminen alueella nykyistä enemmän esim. yritysten (www-sivut) ja koulujen tarpeisiin on tärkeä tavoite. Näin vahvistetaan maaseudulla asumisen edellytyksiä. On myös perusteltua väittää, että tulevaisuudessa yritysten sijaintipaikkaan vaikuttavat myös tietoliikennejärjestelmien laajuus ja taso.

Tontteja Tuuralasta

Oleellinen osa kehitystä on uusien asukkaiden saaminen kylään. Tuuralalla, kuten kaikilla muillakin kylillä, on tähän hyvät mahdollisuudet. Isokyrö sijaitsee kahden maakuntakeskuksen puolivälissä, liikenneyhteydet ovat hyvät sekä ympäristö maisemateineen ja jokivarsineen on houkutteleva.

Helsingin yliopisto on tutkinut kaupunkilaisen muuttohalukkuutta maaseudulle ja tuloksien perusteella kuntien yleensäottaenkin tulisi miettiä kaavoitus- ja tonttipolitiikkaansa. Tänä halutaan väljyyttä, luonnonläheisyyttä ja lapsille turvallista kasvuympäristöä.

Ei vaasalaisen perheen elämisen taso muutu

juurikaan kaava-aluetta vaihtamalla.

Syksyllä 1996 aloitetusta tonttipörssistä laadittiin tonttipörssiesite, jossa esiteltiin myös projektia ja sen tarkoitusta. Esitettä jaettiin talkoovoimin yhteensä n. 11 000 kpl lähialueille. Tonttitiedoista on tehty myös www-sivu.

Palvelutuotanto haasteiden edessä

Julkisen sektorin talouden kiristyessä, hoivaa tarvitsevien määrän kasvaessa ja palveluodotuksien muuttuessa on hyvinvointipalveluiden järjestämisessä otettava uusia keinoja käyttöön. Esimerkiksi lukuisat palvelusetelikokeilut ovat osoittaneet sen, että kehittämällä saadaan aikaan niin kustannussäästöjä, joustavuutta ja laatua - kenenkään osapuolen silti kärsimättä. Yhtenä keinona saattaa olla lokakuun alussa käynnistynyt kotitalouksien työllistämiskokeilu.

Palveluprojekti on järjestänyt palveluyrittäjäys-koulutusta sekä keväällä että syksyllä. Kursseille on osallistunut lähinnä naisia kaikista kyrönmaan kunnista. Koulutuksen järjestämiin ovat osallistuneet Helsingin yliopisto sekä Kyrönmaan työvoimatoimisto ja niiden tarkoituksena oli antaa tietoa maaseudun tämänhetkisistä ja erityisesti tulevaisuuden palvelutarpeista.

Tavoitteena oli myös antaa valmiuksia pienimuotoiseen ihmisten jokapäiväisiin tarpeisiin liittyvien palveluyrityksien perustamiseen,

Projektin toimesta tehtiin palvelutarvekyselytutkimus kesäkuun 1997 aikana yhteistyössä Helsingin yliopiston maaseudun koulutus- ja tutkimuskeskuksen kanssa. Kohdealueeksi valittiin yhteensä noin 1000 asukasta

sisältäen Palon, Palhojaisten, Tuuralan ja Yryselän kylät. Kyselyssä selvitettiin mm. näiden neljän kylän asukkaiden palvelutarpeita ja -toiveita, maksuvalmiutta sekä näkemystä palvelujen tuottajasta tulevaisuudessa. Lisäksi tiedusteltiin kotitalouksien työllistämiskokeiluun liittyviä asioita.

Tuloksien perusteella monelle palvelulle on tarvetta. Toisaalta alueen asukkailla on halu tehdä jotain palveluiden turvaamiseksi. Että nämä päät saataisiin kohtaamaan, pitää miettiä palveluiden rahoitusta ja uusia järjestämistapoja. Koulun yhteydessä toimii myös ateriapalvelu, josta voidaan toimittaa ateriat myös kotiin.

Tuuralan koulu - nykyaikainen kansainvälinen

Tuuralan ala-asteen opetuksen painopisteinä olivat kaudella 96/97 seuraavat: esiopetuksen kehittäminen, matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen vahvistaminen, kieltenopetuksen monipuolistaminen, arviointijärjestelmän kehittäminen sekä atk-opetus.

Monissa yhteyksissä on korostettu sitä, että koulurakennuksen on toimittava mahdollisimman monipuolisesti. Kyläpalvelukeskus-ajattelu tukee omalta osaltaan myös koulutyötä. Tuuralassa koulu todella toimii monipuolisesti: tietotupa toimintoineen, ateriapalvelu, laaja koulutus-toiminta, kyläläisten vapaa-ajanviettopaikka ja tietenkin normaali koulutoiminta.

Tuuralan koulu on mukana EU:n Comenius-

yhteistyössä. Koululla on ystävyyskoulu Hollan-
nissa, Portugalissa, Walesissa, Kreikassa ja
Italiassa. Kirjeitä ja kuulumisia on vaihdettu
runsaasti ja kerran kuukaudessa koulu saa
Comenius-postia. Oppilaat ovat saaneet kielen
harjaannusta Comenius-verkoston myötä.

Koulu on monen kylän henki. Yleisenä
käsityksenä voidaankin pitää seuraavaa: koulun
lopettaminen lamaannuttaisi koko kylän ja se
ottaisi pohjan pois kaikelta muulta kehittämisellä.

Lopuksi

Euroopan unioni toi mukanaan ohjelma-
perusteisen kehittämisen maaseudulle, mutta
ennenkaikkea se toi mahdollisuuden asukkaiden
itse osallistua elinympäristönsä kehittämiseen.
Uusia voimavaroja on käytössä ja ne pitää osata
hyödyntää.

Uskomalla siihen, että asukkaat tietävät itse
mikä on parasta, pystytään isostakyröstä kehittä-
mään entistä parempi paikka asua. Kuntalaisten
osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ovat
muunkin kehityksen (esim. uudehko kuntalaki)
parantuneet huomattavasti

Muutokset eivät tapahdu yhdessä yössä ja
pitkäjänteisyyttä vaaditaan niin tekijöiltä kuin
päättäjiltäkin. Lukuisien kehittämishankkeiden
tulokset ovat mitattavissa vasta vuosien päästä.
Tämähän on selvää jo hankkeiden kestoaikaa
tarkasteltaessa. Tuuralan palveluprojekti päättyy
kesällä 1999 ja uskon, että se on piirtänyt oman
kädenjälkensä kunnan kehitykseen.

Hyvää Joulua ja onnellista uutta vuotta!

Anssi Kujala
projektipäällikkö
Tuuralan palveluprojekti

TuPa-projekti Internetissä:
<http://Hwww.kyronmaa.com/tupa>

JOULU

*Nyt on joulu ja juhlan aikaa.
On joulussa joulun taikaa.
Ikkunalaudalla palaa kynttilä.
Kaikilla on kiirettä.
Lapset laulaa joululauluja.
Tunnustelee toiveikkaina paketteja.
Metsässä syvällä keinuu orava oksallaan.
Sekin viettää joulua omalla tavallaan.
Vaan miksi saammekaan viettää tätä juhlaa,
ilon, rauhan aikaa?
Kauan sitten tapahtui näin, kuulkaa:
Miss on muita kirkkahampi tähti
Sinne kolme tietäjää lähti.
Mukanansa kultaa, suitsuketta ja mirhaa
Kolme tietäjää kohti tähteä vaeltaa.
Siel tähden alla tallissa
on Jeesuslapsi seimessä nukkumassa.
Lapselle lahjat tietäjät ojentaa.
He häntä kumartaa.
Emmehän mekään unohda
miksi saamme viettää joulua.*

VALON TÄHTI

*Oli pimeä aika, hiljainen
Vaan tähti toi valkeuden.

Pienessä tallissa eläinten keskellä
Sai Jeesus syntyä.

Eläimet menivät katsomaan
Seimessä nukkuvaa vauvaa.
Herraa hekin kunnioittavat.

Oli pimeä aika, hiljainen
Vaan Jeesus toi kirkkauden*

Paula Nivukoski

MINÄ JA JOULUKUUSI

Isonkyrön Yrittäjien hallituksen omakohtaisia kokemuksia

Joulukuusi kuuluu joulun tunnelmaan. Sen koolla ei ole niinkään merkitystä, mutta sillä on, mitä koristeita siihen laitetaan. Lapsena tehtiin kaikki koristeet itse ja yksi niistä on jäänyt erikoisen hyvin mieleen. Kauniiksi kuivaneita rukiin-olkia katkottiin noin kolmen sentin mittaisiksi. Ne pujotettiin pitkällä ja ohuella neulalla pitkään lankaan, vuorotellen pienen rypistetyn foliopallon kanssa. Niitä karkkipapereita kerättiin tarkasti talteen ympäri vuoden. Kynttilänvalo heijastui palloista erikoisen kirkkaasti.

Raija Moilanen

Joulukuusista ei juuri ole mielikuvaa, mutta ah niistä ihanista karkkikoristeista, jotka roikkuivat jouluna kuusen oksilla. Niissä oli kiiltävä paperi ja enkelinkuva keskellä ja sisällä litteä karkki.

Jouluna karkkeihin ei tohtinut koskea, mutta auta armias, kun äiti säilösi ne vuoden yli vaate-kaapin hyllylle, niin kyllä sinne salaa Tarmon kanssa tapellen käytiin, kumpi ehtii ensin.

Tärkeä oli saada koriste sitten takaisin oikeaan muotoonsa, ettei äiti huomannut karkkien puuttuvan. Jouluna se ei sitten enää viittinytkään meille mötistä, vaikka joulukuusen koristeista puuttui karkit sisältä.

Vieläkin makia maistuu, joten makoista Joulua kaikille toivoo Tarja Ollila

Ollessani toisellakymmenellä uskoin olevani jo niin iso, että voisin jouluaattona kuusen hakea. Kuusi oli jo aiemmin katsastettu, valoisassa kasvannut tuuhea ja sievä muotovalio yksilö.

Oli vanhanajan joulu. Pakkasta reilusti yli kaksikymmentä ja paksusti lunta. Varauduin pukemalla lämpöisesti, kirves kainaloon ja metsän reunaa kohti. Parin kilometrin taivalluksen jälkeen kuusi löytyi ja sitkeydellä sain kaadettuakin.

Pakkanen nipisteli poskipäitä ja vauhditti kotiin lähtöä, kirves käteen ja kuusentyvi olkapäälle.

Puolessa välissä huilatessani huomasin. Kuusesta oli pelkkä ranka jälellä! Kovassa pakkasessa jäätyneet oksat olivat hankautuneet poikki. Joulumielestä ei ollut tietoaakaan, kun heitin rangan ojanpohjalle ja lähdin kotiin.

Isä paikkasi tilanteen hakemalla uuden kuusen. Yleensä sen muotopuolen ja harvan, mutta kyllä senkin avulla tunnelmaan pääsi.

Tunnelmallista joulua toivoo Pirkko Viljanmaa

Menneistä jouluista en keksinyt kirjoittaa tarinaa, mutta tulevista jouluista toivon, että löydän joskus jostain tuuhean latvakuusen, jossa on käpyjä. Joulukuusi tuodaan perinteisesti sisään jouluaamuna, jonka jälkeen se koristetaan. Tähti latvaan, nauhat ympärille, pallot yms. oksille.

Kuusen jalka toimii myös oivallisesti toisena vesikippona Emma-koirallemme.

Loppiaisen jälkeen kuusi poistetaan talostamme ja olen tehnyt sen oksaleikkurin avulla takkaan pienen, mutta kyllä sitä ollaan vielä tammikuussakin niin kuusessa, niin kuusessa.

Rauhaisaa Joulua Kaikille Lukijoille

T:Jari Lehtonen

Mieleenpainuvimmat joulut liittyy siihen aikaan kun lapset olivat pieniä. Lapset pitivät huolen siitä, ettei ehtinyt joutilaana pitkästymään.

Joulukuuseen liittyvä muisto liittyy myös lapsiin. Vanhimmat tenavat keksi ripustaa nuorimmaisen henkseleistään kuusen oksalle koristeeksi. No seuraukset arvaa. Kuusi, koristeet ja nuorimmainen pitkin lattiaa! Silloin ei tilanne naurattanut, mutta kumma kyllä se tuli ensimmäisenä mieleen, kun piti kirjoittaa aiheesta minä ja joulukuusi.

Juhani Kupari

V.-79. Asuimme ensimmäistä vuotta Yryselän mäkikylässä, vuosi lopuillaan ja joulu tulossa. Hetkeen pari yötä. Perinteet vaativat, että joulukuusi hankitaan. Nuorena, uutena viljelijänä suuntasin askeleet omaan metsään. Sieltä se on löydyttävä! Kuusen etsintä on mukavaakin puuhaa, kunhan vain jaksaa trampata hangessa ja koputella runkoja. Taas tehtiin mehtässä pakolliset kierrokset, kunnes huomio kiinnittyi erääseen ässänväärrään runkoon. Siinä oli luonto tehnyt omat pakolliset mutkansa. Ja runkoon KOP KOP, kuin joulupukki kämpän oveen, ja tietysti lumet niskaan. Liian hidas jo tuolloin. Siinä se oli, pari metriä luonnonväärrää oksatonta runkoa ja sen päässä Aku Ankka-kuusi, tuuhea ja tasainen. Totisesti hirveä työ ja kirves kesäterässä. Siinä sitä sitten hakattiin tylsällä kirveellä ja otettiin viimeisetkin lumet niskaan. Äheltäessäni puun kanssa mettässä, kävi mielessä että, hullu hullu hullu, mutta periksi ei enää anneta, eikä annettu. Kun kuusi seisoi koristeltuna tuvassa, totesin, että lopussa kiitos seisoo. Sitähän se eläminen on, periksi ei saa antaa, huominen on jo parempi.

Toivotan kaikille lukijoille hyvää Joulua.

Keijo Hissa

"Se on sellainen seutu ja sellainen maa,

JOTA EI VOI UNHOITTA"

MIKÄ ON SE VOIMA JOKA SAA IHMISEN HEITTÄMÄÄN PAINAVAN RINKAN SELKÄÄNSÄ JA HYLKÄMÄÄN SIVISTYKSEN MUKANAAN TUOMAT MUKAVUUDET JA LÄHTEMÄÄN TIETTÖMILLE TAIPALEILLE IHAN VAAN ITSEÄÄN KIUSAAMAAN?

Näin se taas kohdallani kävi. Sain houkutelukuksi pari viatonta ihmisparkaa patikkareissulle mukaan ja eikun menoksi. Ruka ja karhunkierros -vaeltajien kuninkuusmatka kutsui.

Etappipaikkana oli yrittäjien vuokraamomökki kirkasvetisen Hakojärven rannalla. Sinne jätimme auton, vaihtovaatteet ja täysinäisen jääkaapin odottamaan paluuta. Lyhensimme kierrosta niin, että varsinainen metsään meno tapahtui Oulangan tutkimusasemalta. Taksikuski, Rontti nimeltään, antoi vinosti hymyillen käyntikorttinsa ja sanoi, että Juumasta voi sitten soittaa. Olimme kai sen näköisiä, ettei kauemmas pystytä.

Alkumatka sujui keveästi. Maasto oli kohutuullisen tasainen, polku leveä eikä hyttyset vielä vallan pahasti häirinneet. Kiutaköngäs oli ensimmäinen upea nähtävyys. Tämän 600 metrin mittaisen kosken pauhu kuului jo etäälle. Polku seuraili mutkittelevaa Oulankajokea, väliin korkealla harjulla toisinaan taas laskeutuen alas laaksoon. Reheväkasvustoisissa lehdöissä ja purojen varsilla rehoitti lähes parimetrisiä kotkansiiipisaniaisia. Metsäkurjenpolvi ja villiruusu viihtyivät rantaniityillä.

Ansakämpälle tullessa oli aurinko kivunnut yli keskitaivaan ja lämpötila noussut yli helle-ajan. Vaeltajille helle tiesi hikistä kulkua. Ensimmäiset plaastarit teipattiin varpasiin ja hyttysmyrkyä lisättiin heti useampi kerros. Rakkoja oli hankautunut varpasiin kaikista varoimista huolimatta. Helle pakotti vähentämään vaatetta, mutta sankat hyttysparvet pitivät huolen, ettei olotila siitä helpottunut.

Illansuussa saavuimme Jussinkämpälle. Jussinkämpä on autiomaja 20 hengelle ja sijaitsee Kulmakkojärven rannalla. Kämpän laverit täytyi kulkijoista. Onneksi meillä oli

telttä mukana. Kämpä oli helteisen sään ja väkimäärän ansioista tukahduttavan kuuma. Joka oven avauksella pelmahti sisään myös parvi hyttysiä. Väkeä kulki ovissa pitkin yötä - huonounisten jäi yöunet lyhkäisiksi.

Ilta ruoka valmistui kodantulilla. Kaikista varoitteluista ja tarvelistoista huolimatta totesin, että yksi meistä kantoi koko tuppervaara astiastoa mukanaan! Evästä löytyi rinkasta ainakin kahden viikon tarpeiksi. Purkkia ja purnukkaa joka lähtöön, siis ei pusseihin pakattuna, kuten olin esittänyt. Arvaahan sen, että rinkka painoi. Siinä meillä oli kävelevä ruokavarasto mukana. Ei auttanut kuin ryhtyä auttamaan kaveria ja syömällä tyhjentää hänen varastojaan. Oman rinkan paino vaan ei keventynyt.

Ilta nuotiolla rasvatyynen veden äärellä, mikä voi olla sen hienompaa. Nuotiolla istuiksi mukavaa väkeä ja juttua riitti. Vertailtiin kokemuksia ja kerrottiin tarinoita. Osa laski rakkuloita varpaista ja parhaimmalla löytyikin yhdeksän rakkoa! Sukat on kenkien lisäksi tärkeä vaeltajan varuste. Sukan täytyy olla sileä eikä jalka saa päästä liikkumaan kengässä kävellessä. Parempiosainen antoi kunnolliset sukat tytölle käyttöön, josko se vähän auttaisi. Metsäreissulla ovat ongelmat yhteisiä ja aina löytyy auttajia ja neuvoja.

Seuraavaksi yöksi oli tarkoitus ehtiä Juumaan. Kokemuksesta tiesin, että tämä jakso on rankin. Maasto on todella vaihtelevaa. Jyrkkien, lähes pystysuorien nousujen jälkeen seuraa yhtä jyrkkä lasku! Siinä oli pakko keskittyä tiukasti mihin jalkansa asettaa. Pystysuora seinä edessä, kapea poron mentävä polku ja alla virtasi vuolaana Kitkajoki. Väsymys esti nauttimasta upeista maisemista. Jyrävä, Aallokkokoski ja Myllykoski sekä paljon puhuttu riippusillat ja viimein olimme Juumassa.

Ukkoskuuro ropsautteli vettä niskaan, kun me hätäisesti kokosimme telttä. Ei haitannut, vaikka olimme osittain polulla. Oli autuasta ryömiä telttäan, listiä viimeiset hyttyset ja vihdoinkin lepoa kipeille lihaksille.

Aamu valkeni aurinkoisena. Myllykoski kohisi, aamupala maistui ja kumma kyllä, polku kutsui kulkemaan. Eiliselän uupumuksesta oli jäljellä vain jäykät lihakset.

Tankattiin purosta vesiastiat ja matka jatkui Rukaa kohden. Eilisen jylhien maisemien jälkeen tuntui tasaisemmat maastot hieman yksitoikkoisilta. Välillä oli pitkiä matkoja tavallisia hiekkateitä tai sitten suomaastoa. Mutta askelrytmi löytyi ja kilometrit hupenivat.

Yllättäen eteen nousi melkoinen este. Sitä ei voi alittaa, sitä ei voi kiertää - täytyykö mennä ylitse? Konttainen, lähes 500 metriin kohoavan tunturin huippu kohosi edesspäin.

Pysähdyimme tauolle ja kokosimme sisua edessä olevaan koitokseen. Toimintasuunnitelmaksi otimme, että hissukseen. Pikku-taukoja pitäen nousimme huipulle. Eikä se niin vaikeata ollutkaan, mutta voi se alastulo.

Kulkutiet kun oli kuluneita, ei ollut jalalle tilaa. Juurakoista kiinnipitäen pääsimme alas.

Virkkulan tie. Olimme lähes perillä. Mökille oli enää kolmisen kilometriä.

Perille pääsyn ihanuutta on vaikea kuvailla. Hikiset metsärytkyt pois. Saunaan ja uimaan. Onnittelimme itseämme monikertaan. Takana oli noin 50 kilometriä rankkaa maastoa, mutta me teimme sen. Ja eiköhän tulla ensivuonna uudestaan sille pitemmälle reitille.

Näin se tauti tarttuu! Kaksi viatonta ihmisparkaa joutui kairan lumoihin. "Se on sellainen seutu ja sellainen maa, jota ei voi unhoittaa...."

Ansakämpän kohdalla tehtiin ensimmäiset huoltotoimet jaloille.

Leirytympaikka Jusinkämpällä. Hyvin kuivui pyykki kuusen oksilla.

Suuren suosion saaneet 1700-luvun markkinat veti väkeä kauempaakin. Kaksipäiväiset markkinat pidettiin museon alueella. Kuvassa Rajamäen Sirkku myy ja maistattaa oman tilan tuotteita.

TAPAHTUI ISOSSAKYRÖSSÄ 1997

Kyrönmaan Opiston ja Lapuan hiipakunnan yhteistyössä toteutettiin Kirkkotietseminaari. Seminaarissa luennoitsijoina olivat mm. piispa Jorma Laulaja, filosofian tohtori Osmo Rinta-Tassi Turun maakuntamuseosta ja Teologian tohtori Heikki Huhtala.

Kuvat Tarja Ollila

K.J.Mieltyn kirjoittaman ja Kalevi Haapojan ohjaama kavalkaadi esitettiin Laurinpäiväjuhlissa Isonkyrön kotiseututalolla. Kavalkaadissa esiteltiin miten 1700-luvulla elvytettiin kyrönmaata isonvihan jälkeen. Kuvassa ruukin patruuna tarkistamassa Orisbergin seppien työtä.

Sotamies Rönblad esittelee yleisölle pommerinsodasta tuomaansa perunaa. Isossakyrössä ensimmäiset perunat istutettiin Lehmäjoelle Patakallion juurelle.

Kuvat K.J.Mielty

"Palonkylän paapat" kylätuvan pärekattotalkoissa. Liinan-tupa on kylän yhteishengen voimannäyte. Tuvalla kokoonnutaan kesäisin lauluiltoihin ja muihin kylän yhteisiin juhlahetkiin.

Palonkylän kyläntupa on sisustettu museoviraston ohjeiden mukaan. Kalusteet ja astiat on saatu lahjoituksina kyläläisiltä. Tupa on kuulunut 1800-luvulla naissuutarille, josta se on saanut nimensä Liinan-tupa.

Isonkyrön Yrittäjien järjestämässä joulunavajaisissa maistui joulupuuro pukkia odotellessa.

Joulukuun aikana sai Isonkyrön keskustasta joulukaupasta ostaa käsintehtyjä lahjoja pukinkonttiin.

Pohjankyrön UA järjesti IV Kyröön rallisprintin Isonkyrön keskustassa. Vauhdikas tapahtuma veti katsojia ja ajajia ympäri suomen.

Hyvää Joulua

TOIVOTTAAN ISONKYRÖN KUORMA-AUTOILIJAT

Eerola Jukka

Erkkilä Markku & Seppo Oy

Ikola Veikko

Kujala Erkki

Kuljetus J. Kujala Ky

Kyrönmaan Hinauspalvelu

Laine Heikki

Markko H & H

Mullola Erkki

K. Keltto Ky

Kukila Veli-Matti

Riihimäki Heikki Ky

Riihimäki Olli Ky

Riihimäki Kalevi

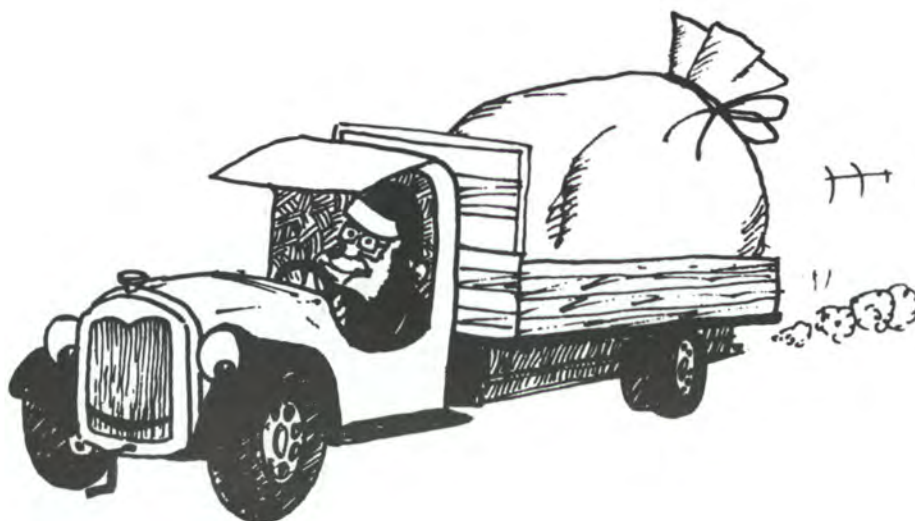
Saukko Juhani

Suomela Jorma

Torpisto Jyrki

Ylinen Lauri Ky

Tuominen Veli-Matti

Rakennusliike MÄKI & JOKINEN

Rivitalo- ja pientalo-
urakointia
urakalla ja laskuun

puh. 478 5498 — 471 3682
auto 049-666 192 — 049-666 193

Kyrönmaan Jätehuolto

Erkki Mullola
049-363 635

ISONKYRÖN KUKKA JA LAHJA

P. 471 4200

KYRÖNMAAN SAMMUTINHUOLTO KY SISÄASIAINMINISTERIÖN HYVÄKSYMÄ SAMMUTINHUOLTO

• MYYNTI • TÄYTE JA TARKASTUKSET

VAASA,
Varastokatu 7
Puh. 317 5500

ISOKYRÖ
Puh. 471 3841,
049-762 195

Kiittäen kuluneesta vuodesta
toivotan asiakkaileni

Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta

Korjaamo Arto Kuusikko

471 3900, 049-160 230

*Rautiasta
Kaikki*

*Kiittäen asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta
Rauhallista Joulua
ja
Hyvää Uutta Vuotta*

RAUTIA BUCKMAN & MULLOLA

61500 ISOKYRÖ, puh. 06-471 3362

*Hyvästä yhteistyöstä
kiittäen sekä
Menestyksellistä
Uutta Vuotta toivottaen*

TOIKAN TILIPALVELU KY

Sirpa Toikka

Toikan Sähkötyö Ky

66440 TERVAJOKI
06-478 5410, AUTO 0400-364 160
Telefax 06-478 5695

RADIO- JA TV-HUOLTO
sekä muu SÄHKÖLAITEHUOLTO

Kyrönmaan Elektroniikka

Juhani Kujala, Jussintie 4, 61500 Isokyrö
puh. 06-471 3491, autopuh. 0500-560 411

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!
Kiitos kuluneesta vuodesta.*

PARTURI-KAMPAAMO

F I I A

Anne Uusi-Haka
puh. 471 4220

TERVAJOEN KELLO

ARVI KUJALA puh. 478 5117

MUNKIN KAUPPA ja KASVIHUONE

66440 TERVAJOKI, puh. 06-478 5088

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta*

ISONKYRÖN KULJETUS OY

puh. 0500-268 333

*Lahjakortti:
Onnistunut vihje Joulupukille.*

Marian

VAATEPUOTI

☎ 06-478 5855

Köpingintori

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 1998*

KYRÖNMAAN OSUUSMEIJERI

Isokyrö, puh. 471 5100

*Rauhallista
Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

Yrittäjien Fennia

Kauppapuistikko 15, VAASA
Puh. 010 503 2600

POLYNO

Ritaalantie 3, 66440 TERVAJOKI
Puh. (06) 478 5297, 478 7100, Fax (06) 478 5605

Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta

Pohjankyrö -lehti

puh. 471 5200

Ps. Lahjakorttimme on hyvä joululahja, josta on iloa koko vuodeksi.
Soita meille, niin lähetämme lahjakortin puolestasi.

Hyvää Joulua
ja
Onnellista Uutta Vuotta

**OY SCAN-
KONE AB**

PL 13, 61501 ISOKYRÖ
PUH. 06-471 4014

Siivoukselle tyytyväisyystakuu

Siivousliikkeen on hoidettava se, mistä on sovittukin. Soita, niin kuulet miksi asiakastyytyväisyys Siivouksen Laatu-
takuu -järjestelmässä on niin korkea.

Laatutakuujärjestelmän jäsenliike:

ISONKYRÖN

Siivouspalvelut Oy

PL 27, 61500 ISOKYRÖ 471 3376/050-564 2450

30 x 30 = 60 yhteensä yritystoimintaa Tervajoella
HALUAMME KIITTÄÄ ASIAKKAITAMME, JOTKA OVAT
MAHDOLLISTANEET NÄMÄ VUODET JA TOIVOTTAA
KAIKILLE HYVÄÄ JOULUA

Aila ✂

30v

Markku ✂

Parturi-Kampaamo
Aila Lehtiö

Ilmastointi- ja Peltisepäni-
liike Markku Lehtiö

Kyrönmaan Rakennustarvike Oy
Tervajoki 06-478 5630. 478 5631

**RAKENNUSYHTYMÄ
KYTÖHARJU & NUMMIOLA**

Pienrakentamista urakka- ja laskutustyönä
Puh. 471 3440 ja 471 3773, autopuh. 049-641 061

**JÄTEVESIKAIVOJEN-
VIRTSAALAIEN
TYHJÄYKSET**
Juha Vaismaa

Puh. 06-471 4007, 040-503 5047

*Hyvää Joulua
Onnea Uudelle Vuodelle 1998*
KYRÖN GRILLI-KIOSKI

Puh. 0400-864 790

Kyröön Parturiliike

Puh. 471 3595

Leikkaukset ilman ajanvarausta,
pitimmät työt varauksella.

GOLDWELL

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

Puh. 472 4500

**KYLMÄ-
SAARI** 61400 YLISTARO
06-474 0644
049-363 604

HUOLTAA
TILATANKIT, JÄÄKAAPIT, PAKASTIMET, KYLMIÖT
AUTOJEN JA TRAKTOREITTEN KYLMÄLAITTEET

VALINTA MÄKINEN

61550 ORISMALA, puh. 472 4580

**siivouspalvelu
KAR-TAM**

Aulikki Karhu
06-472 4503
050-511 7409

**SÄHKÖASENNUS
V. VALTARI**

ORISMALA
PUH./FAX 06-471 3934,
049-366 632

SUUNNITTELU - ASENNUS

VALOKUVAUSLIIKE

K. J. MIELTY Ky

40 v. Pohjankyröntie 118
61500 ISOKYRÖ, puh. (06) 471 3248

**Jo 31 vuotta
KALKINLEVITYSTÄ**

Kalkitus-Kujala

Erkki 471 3271, 049-369 975
Jyrki 471 3971, 049-567 443

*Rauhallista Joulua ja
Hyvää Uutta Vuotta -98*
ISONKYRÖN APTEEKKI
471 3231

<p>ISONKYRÖN TILITIETO KY Alli Koskinen-Keko • Puh. 471 3672</p>	<p><i>Kiitämme kuluneesta vuodesta ja toivotamme Joulurauhaa sekä Onnea Vuodelle 1998</i></p> <p>Studio Mielty Kaupparaitti 2, 66440 TERVAJOKI, puh. (06) 478 5441</p>
<p>Kyrön Muottiseppä Ky</p> <p>— Metallituotteiden ja valumuottien suunnittelu-valmistus-myynti</p> <p>66440 Tervajoki, puh. 06-478 5381</p>	<p>FYSIKAALINEN HOITOLA TALSO & TOIKKANEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - hieronta ja fysikaaliset hoidot - vyöhyketerapia - hermoratahieronta - solarium - ortopedinen osteopatia <p>LUKKARINMÄENTIE 11 ISOKYRÖ PUH. 471 3715 AUTO 049-635 469</p>
<p>Keittiö-, komero- ja kylpyhuonekalusteet</p> <p>Puusepäntiike KEIJO HISSA</p> <p>Tervajoki, puh. 478 5052, auto 0400-668 513, fax 478 5056</p>	<p>Vihersuunnittelu</p> <p>Kirsi Salomaa Ky</p> <p>Salomaantie 66, 61520 Lehmäjoki puh. 472 4205 0500-868 765</p>
<p>Hyvää Joulua Onnea Vuodelle 1998</p> <p>P. SAARI OY ISOKYRÖ puh. 471 3344</p>	<p>Yryseläntie 154, 66440 TERVAJOKI</p> <p>TILI-JUKKA J. LEHTONEN</p> <p>Puh. (06) 478 5722, 0400-663 112, fax (06) 478 5922</p>
<p><i>Puhdasta ja Rauhallista Joulua</i></p> <p>siivouspalvelu m.paularanta ky puh. 06-472 4448</p>	<p>MARKKA VENYY EDUKSESI LAIHIA</p> <p>KÖSSIN HALLI "PALLO ON SULLA, SÄ TIEDÄT SEN"</p> <p>Kössistä vaatteet juhlaan — työhön, kuumaan — yöhön. Pienestä vauvasta — naisille — isoon mieheen. Lisäksi kankaat, lelut, muovit, pesuaineet, kemikaalit, kengät ja paperit ym. ja edullisesti laihialaisittain.</p>
<p></p> <p>OY AUTOKOULU A. RETTI AB</p> <p>VÄHÄKYRÖ puh. 478 4363 Autopuh. 0400-560 730</p> <p>ISOKYRÖ puh. 471 3636 Autopuh. 0500-567 411</p>	<p>VAKUUTUSTURVAA TAPIOLASTA Antti Setälä yhteyspäällikkö, VTS Puh. 474 0268, 049-262 548</p> <p></p>

*Hyvää Joulua
Onnellista Uutta Vuotta*

**Kyrönmaan
Nuohouspalvelu**

T. Leppänen, puh. 0400-560 253

Matot, verhot ym.
kodintekstiilit
puhtaana kotiovellesi.

Soita 478 4866/049-865 970

**KYRÖNMAAN
PESULA**

SUSANNA JA ERKKI JÄRVINEN

Palonkylän
parturi - kampaamo
Virpi Palo
Palonkyläntie 17
4714 230

Kyrönmaan Lasikuitu

Vapaa-aika

- Suksi- ja kesäboxit
- Lumikolat
- Korjaustarvikkeet

Turvalliseen veneilyyn

SAIMA-veneet

Teollisuustie 1, 61500 Isokyrö
06-471 4407, fax 06-471 4307, GSM 0500-863 315

**Lehmäjoen
Huolto ja Baari Ky**

Veljekset Mäkynen
puh. 472 4286
049-867 885

*Toivotan asiakkailleni
Rauhallista Joulua ja
Värikästä Uutta Vuotta*

**KYRÖNMAAN
Tapetti- ja Maalitarvike**

puh. 06-478 5699, Tervajoki
06-471 4301 Isokyrö

UUDISRAKENTAMISTA, PERUSKORJAUSTA,
SUUNNITTELUA

Rakennuspalvelu

P. HAAPOJA KY

61500 ISOKYRÖ, puh. 06-471 3477 tai 0400-364 895

kellot - korut - lahjatavarat
palkinnot - paristot - korjaustyöt

Palvelemme:
Ma-To 9.00-17.00
Pe 9.00-18.00
La 9.00-13.00

*Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta*

Edullisuuden laatukauppa

Tervajoki 478 5131

Isokyrö Puh. 471 3526

KULJUN KOTIPALVISTA
Palvituotteet jouluksi

Palvelemme joulukuun ajan Eija ja Tauno Kulju
ma-pe 10.00-20.00 Hangastie 128
la 10.00-16.00 ISOKYRÖ, p. 471 3195

Toivotamme kaikille Hyvää Joulua ja alkavaa Uutta Vuotta

• Nahka
• Turkis
• Kangas

Ompelimo
Raija Moilanen

Hälväntie 828
66440 Tervajoki
Puh. 06-4781518

Isokyrö

Tervajoki, puh. 06-478 5031
Aukioloajat: ma 9.00-16.45, ti-pe 9.00-15.45

**MYLLYTUOREITA
JAUHOJA JA RYINEJÄ
SIRKKU RAJAMÄKI**

Peltolankuja 36, 61550 ORISMALA
Puh. 472 4574

SEINÄJOEN PIIRI
TERVAJOEN KONTTORI
PUH. 477 0285
AUKI 8-10

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta !*

JYLLINKOSKEN SÄHKÖ OY

Piiriasiamies Aimo Virta
Palvelupiste esimies Pentti Marttila
Työnjohtaja Raimo Peura

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta, toivotamme
Joulurauhaa sekä
Onnea ja menestystä vuodelle 1998.*

Yhteistyöterveisin

RAVINTOLA KYRÖNHELMI

Meillä maittava lounas arkisin klo 11-14.00.
Pitopalvelumme järjestää sekä pienet
että suuret juhlat puolestasi.
Soitellaan 471 3411, 0500-868 513

Esan Paja Ky

Lehmäjoki
06-472 4340, 049-363 834

Kiittäen kuluneesta vuodesta

Tapani Kangas

Puh. 472 4217
Lehmäjoki

Hiustupa

Merja Salmiranta
Tervajoki, puh. 478 5240

KYRÖNMAAN LÄHIVAKUUTUS

Isokyrö 06-471 3315
Laihia 06-477 0540
Vähäkyrö 06-478 4300

ISONKYRÖN FYSIKAALINEN HOITOLAITOS

ISOKYRÖ puh. 471 3467 • VÄHÄKYRÖ puh. 478 4598

* FYSIKAALISET HOIDOT * HIERONTA * KUNTOSALI * UIMA-ALLAS

Kaikki palvelut molemmissa toimipisteissämme.

Johan on tehtaanmyymälä!

*Johan-puutulppaanissa
yhdistyy käden taito
ja kukan kauneus*

**Poimi omasi edullisesti
tehtaanmyymälästä!**

*Monipuolinen tuotevalikoima:
Puutulppaanit ja muut puukukat
Leikki-, Lahja ja keittiötuotteet*

II-laatua edullisesti

**Uusi
kukkaroystäväallinen
nähtävyys sinisellä tiellä!**

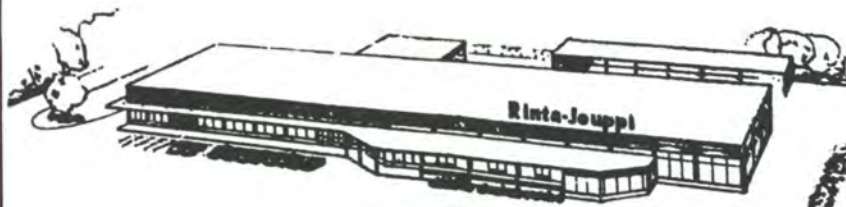
JOHAN

LVI-TYÖ S. Keisanen

*kiittää asiakkaitaan
kuluneesta vuodesta
ja toivottaa
Rauhallista Joulua
sekä
Onnea Vuodelle 1998*

61550 ORISMALA
puh. 472 4673, 049-366 473

KIITÄMME KULUNEESTA VUODESTA JA TOIVOTAMME
JOULURAUHAA SEKÄ ONNEA VUODELLE 1998

Rinta-Joupin Autoliike
66440 Tervajoki
Puh. (06) 478 5142

AUTOKORJAAMO MAALAAMO

- kolarikorjaukset • maalaukset •
- katsastusremontit • katsastuspalvelu •
- vakuutusyhtiön työt •
- perävaunujen valmistus/henkilöauto/traktorit •

JMJ KAHELIN

Laurilantie 5, 61500 ISOKYRÖ puh. (06) 471 3720, 049-866 569

Maatalous

NOROLAMPI Ky

Tervajoki

☎ 478 5023

PUTKIASENNUS

JUHANI UDELIUS

Raukkolankuja 6, 66440 Tervajoki

☎ (06) 478 5395

auto 0400 809 365

Toivottaa Hyvää Joulua ja

Onnellista Uutta Vuotta

*Rauballista Joulunaikaa
ja
Menestystä vuodelle 1998*

DIESELKORJAAMO
V. KUJALA

Rengasmyynti M. Latvala

Isokyrö, puh. 0500-864 501

PUUSEPÄNTYÖT MITTATILAUKSENA

**LEHMÄJOEN
PUUTYÖ**

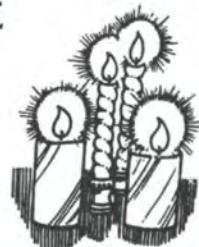
Karhulantie 34, p. 472 4271

KIITÄMME OHIKIITÄNEESTÄ VUODESTA JA TOIVOTAMME
ASIAKKAILLEMME JA LIIKETUTTAVILLEMME

**HYVÄÄ JOULUA JA
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA**

Kettulan Kauppahuone ja henkilökunta

K

Iloista Joulua! Iloista Joulua! Iloista Joulua!

Nyt sitä saa, nyt sitä saa
vatsansa täyteen puuroo...

Iloista Joulua

ja onnellista tulevaa vuotta toivottavat
Tarjantin ja Kahvikamarin tytöt

TARJANTIN
Kahvikamari

ISOKYRÖ 06-471 3875

GRILLI-KAHVIO
Tarjantti

POHJANMAAN
KONEISTUS **CNC**

Juha Savinainen
PL 2, 61500 ISOKYRÖ
puh. 06-471 3180
0400-849 452
fax. 06-471 3180

KALLIOJÄRVEN
CAMPING
JA VIRKISTYSALUE

KAHVIO, TANSSIRAVINTOLA,
UIMARANTA JA VAUNUALUE
A-OIKEUDET

0500-667 629
06-472 860

ad AUTOKORJAAMO

Kiittäen kuluneesta vuodesta
toivotamme Hyvää Joulua
ja Onnea vuodelle 1998

Autokorjaamo T Ulvinen
Korttesuomantie 492 Orismala
Puh: (06) 471 3720

**Auto- ja Konekorjaamo
H Lehtonen**
Ikolanlarvantie 2 Isokyrö Puh: (06) 471 3268

Hyvää Joulua
ja
Onnellista
Uutta Vuotta

**Konekeltto Oy
Härmän Betoni Oy**

Keltto Raimo puh. 0500-368 364
Keltto Risto puh. 0500-365 268

*Hyvää Joulua
ja Onnekasta
Uutta Vuotta*

**Ylihärkä
SÄÄSTÖPANKKI ISOKYRÖ**

Puh. 06-471 4000

JJR 050-555 5669
KEVYTKULJETUS
JOHNA RISTILUOMA KY

**ISONKYRÖN
LVI-TARVIKE**

JUHA ISOSAARI Pohjankyröntie 128, PL 10, 61501 Isokyrö
puh. 471 4190, 040-506 4190

**Raimo
Hakala Ky**
Kalkinlevitys-
palvelu

puh. 06-472 4120, autoon 049-266 476

**Kirjanpitopalvelu
V. Kukila**

Rantatie 8, 66440 TERVAJOKI
Puh. 06-472 4067, Fax 472 4066

Parturi-Kampaamo
KIRSI KOSKINEN

Keskuskatu
puh. 471 4246

LAEN TAKSIT

Ilmastoitu Volvo

- uloskääntyvä invaistuin,
  - sairaankuljetus, parit potilaskuljetuksiin
- puh. 136 6766

Bussi 1 + 8 hengelle

- invavarustus hissillä
- puh. 136 6777

Tapio Lae Isokyrö 471 3215

Paraffine
Tunnelma Tuli Oy
MEILTÄ LÖYDÄT

- KYNTTILÄT
- KYNTTELIKÖT
- MANSETIT
- SOMISTUSNAUHAT
- SERVETIT
- ERILAISET LAHJATAVARAT

Torikeskus, Seinäjoki puh. 06-414 8333

TAKSI Seija Leppinen

pikkubussi 1 + 8

puh. 136 6771 471 3780

BUSSI 1 + 8, 3 pyörätuolipaikkaa,
inva-varustus hissillä.

TAKSI MARTTI PIIRAINEN

Puh. 472 4301, auto 136 6763
040-512 1736, 050-517 8733

*Miellyttävää
joulunalusaikaa*

RAVINTOLA
KIRSIKKA
TERVAJOKI

06-478 5770
0400-640 771

Sahaus
Terähuolto
Sahausneuvonta
JOKISUUN SAHURI

Mv. Juhani H. Luoma
61500 ISOKYRÖ
Puh. (06) 471 3062

Julkaisija: Isonkyrön Yrittäjät ry
Kansikuva: Taimi Mäkynen
Taitto: Pirkko Viljanmaa
Painos: 1000 kpl
Painopaikka: Painokurikka

ISOKYRÖ
MARKET

**KESKITÄ OSTOSI.
BONUS KASVAA.**

Puh. 471 3301

Merkki aidosta ihmisläheisestä pankkipalvelusta

Merkkinä pankkipalvelun uudesta aikakaudesta uusimme liikemerkkimme. Tunnistat aidon, ihmisläheisen paikallisosuuspankin ***vihreästä lehdestä***, joka viestii ryhmämme pankkien aidosta kiinnostuksesta asiakkaisiimme, kotiseudun kehittämiseen ja paikkakunnan elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Merkki ilmentää myös tuoreutta, kasvua sekä jatkuvaa uudistumista ja palveluidemme kehittämistä asiakkaidemme parhaaksi.

***Sydämellisesti tervetuloa
uudistuvien palveluidemme pariin
tuttuun ja turvalliseen kotiseutupankkiin.***

Kyrönmaan Osuuspankki
aidosti lähellä ihmistä

Paikallisosuuspankkien jäsen

Kiitämme kuluneesta vuodesta

toivotamme

Hyvää ja rauhallista joulua

sekä onnekasta

tulevaa vuotta

AINA EDULLISIA TUOTTEITA JA
YSTÄVÄLLISTÄ PALVELUA
LÄHELLÄ KOTIA

K -lähikauppa
HATTUNEN

puh. 471 3190 ISOKYRÖ

Valoisa Joulutalo

UPO
HELKAMA
AEG

GRUNDIG
ELECTROLUX

- stereot — videot — TV:t — pölynimurit
- kahvinkeitin, ym. ym. edullisin hinnoin

KYRÖNMAAN
SÄHKÖ OY

☎ 06-478 5300, 478 5446, Fax
049-561 644

MAAKUNNAN SUURIN KORISTEVALAISIN VALIKOIMA